

Amnesty press

NR 4 2018

TVÅ ÅR SEDAN FREDEN
Våldet i Colombia
är långt ifrån över

SIDAN 8

70-ÅRSJUBILEUM
Förklaringen
som gav hopp

SIDAN 31

FAMILJENS KAMP MOT FÖRTRYCKET

År 1972 protesterade Laila Soueif
första gången. Sedan dess har hon
och hennes familj kämpat för
mänskliga rättigheter i Egypten.

SIDAN 50

Minnen och jubileer

Medan novembermörkret sänkte sig över Europa var det samling för minnesdagar. Den 11 november var det 100 år sedan eld upphör blåstes i Första världskriget där minst nio miljoner soldater beräknas ha dödats, många av dem i skyttegravskriget i norra Frankrike och Flandern. Världsledare samlades i Paris där den franske presidenten *Emmanuel Macron* också ville återuppliva den fredskonferens som hölls år 1919.

Efter krigsslutet skapades Nationernas Förbund, NF, och många hoppades att de fredsavtal som hade ingåtts skulle leda till en bestående fred. Istället går många av dagens konflikter att härleda till 1918 och första världskrigets efterspel.

På Balkan diskuteras åter nya gränser som en påminnelse om att det bara är 100 år sedan imperierna Osmanska riket och Österrike-Ungern upplöstes. Förhållandet mellan Polen, Ryssland och Ukraina påverkas fortfarande av kabaliken efter 1918. I *Viktor Orbáns* Ungern odlas drömmen om ett upphävande av Trianon-freden 1920 då Ungern krympes till sin nuvarande storlek.

Islamiska staten, IS, lockade anhängare med löften om att Storbritannien och Frankrikes hemliga uppdelning 1916 av Mellanöstern nu skulle upphävas. Kurderna anser sig lurade på löftena från 1920 om möjlig självständighet och konflikten fortsätter i dagens Turkiet med

**ULF B
ANDERSSON**

Chefredaktör

FOTO: SANDRA JOHNSON

omnejd. När skolbarn hösten 2018 kidnappas i den upptrappade konflikten i Kamerun mellan engelsk- och fransktalande grupper så påminns vi om hur segrarmakterna redan 1916 beslöt att dela Tyska Kamerun.

NF blev en tandlös dröm när *Mussolinis* Italien 1935 invaderade Abessinien (Etiopien) och tillsammans med Hitlers Tyskland gav stöd till fascistupproret i Spanien 1936, förövningar till andra världskriget. Den 9 november i år hölls minneshögtider runt om i världen på 80-årsdagen av Novemberpogromerna (Kristallnatten) i Tyskland 1938. Dådet i en synagoga i Pittsburgh, USA den 27 oktober, då en man rusade in under ropet "alla judar måste dö" och sköt ihjäl elva personer var en chockartad påminnelse om att antisemitismen växer i en rad länder, inklusive Sverige.

I ruinerna av andra världskriget föddes en ny dröm, den om Förenta Nationerna, FN, som bildades 1945. Den 10 december har det gått 70 år sedan FN vid ett möte i Paris 1948 antog den Allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter. Idag varnar många för att idéerna i förklaringen är under attack som saknar motstycke på många år. I det här numret kan du läsa alla 30 artiklarna och själv fundera på om det går bakåt eller framåt att uppfylla visionen från 1948.

ULF B ANDERSSON

AMNESTY PRESS är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

REDAKTION: **Ulf B Andersson**, redaktör, ansvarig utgivare. **Malin Engman** (layout), **Lisa Olsson** (sociala medier).
GRAFISK FORM/AD: **A4/Lotta Lundin**.
REPRO: **A4/Lotta Lundin**.
ADRESS: **Box 4719, 116 92 Stockholm**.
TELEFON: **08-729 02 00**, fax: **08-729 02 01**.
E-POST: **ap@amnesty.se**
HEMSIDA: **amnestypress.se**
SVENSKA SEKTIONEN: **Plusgiro 900072-0, bankgiro 900-0720**.

PRENUMERATION: **200 kr**.
TRYCKERI: **V-TAB AB, Vimmerby, 2018**.
PRESSLÄGGNING: **12 november 2018**.
Ut kommer med **fyra nummer 2018**.
MANUSSTOPP: **Nr 1/2019: 4 februari 2019**.
HOS LÄSARNA: **8 mars 2019**.
ISSN: **0284-7108**. Detta nummer trycks i **93 561 exemplar**.
ANNONSER: **annonser@amnesty.se**
OMSLAG: **Soldater vid Giza-pyramiderna**.
FOTO: **MOHAMED ABD EL-GHANY/REUTERS/TT**

AMNESTY PRESS FICK den 7 november Publishingpriset i kategorin "Medlemstidning Individ" med motiveringen "För välskrivna och analytiska reportage, fyllda av kunskap och närvaro."

KLART. Eleanor Roosevelt och Charles Malik håller presskonferens 7 december 1948 och berättar om den text som ska bli Allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter.

FOTO: UN

Eleanor Roosevelt.

Charles Malik.

**70 ÅR AV
MÄNSKLIGA
RÄTTIGHETER**

70 ÅR HAR GÅTT – VAR STÅR VI NU?

I december är det 70 år sedan FN antog Allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Det uppmärksammar vi med dessa artiklar:

31 **Thomas Hammarberg**, före detta generalsekreterare i Amnesty International, ger sin syn.

32 Vi berättar om historien bakom Allmänna förklaringen och publicerar hela texten.

38 **Kumi Naidoo**, Amnestys Internationals nye generalsekreterare, intervjuas.

42 Det är också 70 år sedan konventionen om "Brottens brott"; folk mord, antogs av FN. I augusti fastslog FN:s utredare att Myanmar:s behandling av rohingyer är folk mord.

FRED DRÖJER I COLOMBIA

8 Två år har gått sedan fredsavtalet i Colombia men kampen om kokan leder till fortsatt våld.

VÅLDET MOT KVINNOR

26 Papua Nya Guinea är landet där kvinnor dödas anklagade för häxeri.

DECENNIER AV KAMP

50 I Egypten vägrar **Laila Soueif** och hennes familj att ge upp kampen för mänskliga rättigheter.

DESSUTOM

6 **GODA NYHETER**
I Indien har paragraf 377 upphävts efter 157 år.

56 **SÅ GICK DET SEN**
Maldiverna byter överraskande president.

58 **SAGT & GJORT**
Oleg Sentsov får årets Sacharovpris.

ASIENS STÖRSTA PRIDE NÅGONSIN

ENLIGT ARRANGÖRERNA deltog 137 000 personer när Pride den 27 oktober firades för 16:e gången i Taiwans huvudstad Taipeh. Det var den största Prideparaden någonsin i Asien utanför Israel. "Rösta för jämlikhet" var årets tema då Pride hölls inför den folkomröstning som ska äga rum i Taiwan den 24 november i samband med lokalvalen.

Den 24 maj 2017 fastslog Taiwans konstitutionsdomstol att det är diskriminerande att inte ge samkönade par samma rättigheter som heteropar till äktenskap. Parlamentet fick två år på sig att införa nya lagar. President *Tsai Ing-wen* har dock ännu inte fått igenom någon ny lag.

Konservativa och religiösa krafter har istället samlat in tillräckligt med namn för en folkomröstning där väljarna kan ta ställning till om äktenskapet ska vara förbehållet en kvinna och en man. Dessutom ska det röstas om ett stopp för hbtqi-undervisning i skolan. Amnestys sektion i Taiwan är en av många organisationer som arbetar mot dessa förslag.

ULF B ANDERSSON
FOTO: CHIANG YING-YING AP PHOTO/TT

TEP VANNY ÄR FRI

KAMBODJA. Den kambodjanska människorättsförfvararen och landrättsaktivisten **Tep Vanny** frigavs den 20 augusti efter att ha benådats av kungen. Då hade hon avtjänat drygt två år av en dom på 30 månaders fängelse efter protester år 2013 mot vräkningar i Boeung Kak-området i Kambodjas huvudstad Phnom Penh. Den 14 augusti, sex dagar före frigivningen, krävde 162 lokala och internationella organisationer, däribland Amnesty, Civil Rights Defenders, FIDH och Human Rights Watch att hon omedelbart skulle frigges.

I en intervju med Amnesty i oktober sade Tep Vanny att regeringsspioner fortsätter att övervaka henne efter frigivningen. Hon tackade alla dem som hade engagerat sig för hennes frigivning. IIII

FOTO: AI

Tep Vanny är benådad.

GAMLA LAGAR UPPHÄVS

INDIEN. I september gick Högsta domstolen i Indien till offensiv mot gamla lagar. Den 6 september beslöts att paragraf 377 som infördes av britterna år 1861 nu definitivt avskaffas. Därmed är inte längre

”könsligt umgänge som strider mot naturens ordning” ett brott. Beslutet är en stor framgång för landets hbtqi-rörelse. Den 27 september avskaffade domstolen paragraf 497 från år 1860 om otrohet som gjorde det brottsligt för en man att ha sex med en gift kvinna utan tillåtelse från kvinnans make. Lagen ansågs könsstereotyp. Det styrande hindunationalistiska partiet BJP ville dock enligt BBC behålla paragrafen för att ”skydda äktenskapet”.

Den 28 september beslöt domstolen att kvinnor i alla åldrar ska få besöka det hinduiska Sabarimala-templet i Kerala. Tiotaler miljoner pilgrimer besöker templet varje år men kvinnor ”i menstruerande ålder” (10–50 år) har varit portförbjudna.

– Det kränker kvinnors religionsfrihet, sade chefsdomaren **Dipak Misra**. Beslutet ledde till våldsamma kravaller. IIII

FOTO: PIB/WIKIMEDIA

Dipak Misra

RASERI. Tiotusentals personer demonstrerade runt om i Pakistan mot att dödsdomen mot Asia Bibi för blasfemi hade upphävts. FOTO: BILAWAL ARBAB/EPA/TT

Asia Bibi fri efter åtta år som dödsdömd

PAKISTAN. Den 31 oktober beslöt Pakistans högsta domstol att frikänna Asia Bibi (*Aasiya Noreen*) från anklagelsen om blasfemi (hädelse). Efter åtta år som dödsdömd frigavs hon från kvinnofängelset i Multan och ska enligt uppgift ha flugits till en säker plats i huvudstaden Islamabad.

Domstolen konstaterade att vittnesmålen från två muslimska kvinnor som var arbetskamrater med den kristna lantarbetaren Asia Bibi inte var trovärdiga. Dödsdomen härrör från ett trivialt gräl i samband med en vattenpaus under arbetet år 2009. Asia Bibi påstods ha förolämpat

Islam och profeten *Muhammed*. Pakistan är ökänt för sina hårda blasfemilagor där dödsstraff kan utdömas. Även om ingen har avrättats för brottet har många personer anklagade för blasfemi mördats före eller efter rättegången. Majoriteten av dem som anklagas för blasfemi är muslimer men Pakistans religiösa minoriteter har drabbats hårt.

År 2011 väckte det stor uppmärksamhet när guvernören i Punjab, *Salman Taseer*, mördades av sin livvakt sedan han tagit Asia Bibi i försvar.

– Jag kan inte tro på vad jag hör, kommer jag ut nu? Ska de släppa mig, på riktigt? sade en misstrogen Asia Bibi via telefon från fängelset till nyhetsbyrån

AFP när domstolens utslag kom.

Hennes advokat *Saiful-Mulook* tvingades dock snart efter frigivningen att fly från Pakistan och befinner sig i Nederländerna. Han arbetar nu för att Asia Bibi och hennes familj ska kunna ta sig till Nederländerna.

Runt om i Pakistan har islamistpartier genomfört stora protester och krävt att Asia Bibi ska avrättas.

Det uppges att *Imran Khans* regering har slutit en överenskommelse med islamistpartiet Tehreek-e-Labbaik, TLK, om att partiet ska få överklaga beslutet i domstolen och att Asia Bibi inte ska tillåtas lämna Pa-

kistan. I gengäld ska TLK avstå från våldsamma protester.

Den 8 november skrev *Omar Waraich*, biträdande chef för Amnestys avdelning för Sydasiens, i Washington Post att Asia Bibis liv fortfarande är i fara trots att hon är frikänd:

– För TLK:s ledare *Khadim Hussain Rizvi* duger inget annat än att Asia Bibi avrättas. För att upprätthålla denna våldsamma hysteri så struntar hans anhängare i att den anklagade är oskyldig.

– Och det verkar nu som om regeringen har övergett sitt åtagande att skydda de svagaste och mest marginaliserade i samhället.

ULF B ANDERSSON

BLOGGARE FRIGIVEN

VIETNAM. Bloggaren och människorättsförfvararen **Nguyen Ngoc Nhu Quynh**, känd för sina inlägg om orättvisor, korruption och kränkningar i Vietnam, släpptes den 17 oktober från fängelse efter att ha suttit frihetsberövd i två år. Den

39-åriga bloggaren, känd under pseudonymen **Me Nam** (*Mother Mushroom*), dömdes i juni 2017 till tio års fängelse för statsfientlig propaganda. Villkoret

för frigivning var att hon gick i exil och efter frigivningen flög hon till Houston, Texas och har återförenats med sin familj.

Många organisationer, däribland Amnesty, har arbetat för hennes frigivning och USA, EU och FN har engagerat sig i hennes fall.

År 2015 fick hon pris av svenska Civil Rights Defenders som ”Årets människorättsförfvarare”. Enligt Amnesty finns omkring 100 personer kvar i vietnamesiska fängelser efter att ha dömts för att ha använt sin yttrandefrihet. IIII

FOTO: AI

Me Nam

Positivt steg.

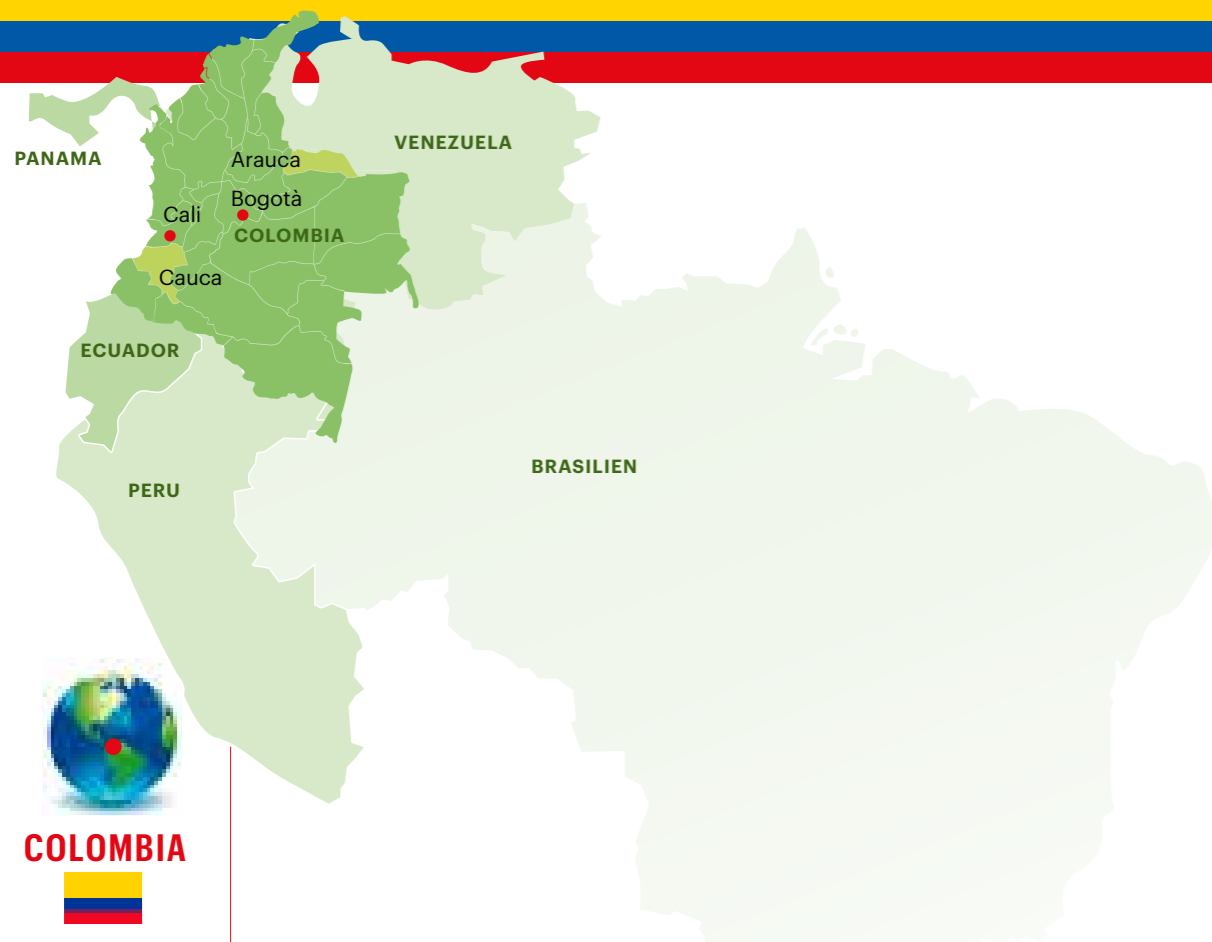
Harlem Désir, ansvarig för mediefrihet i OSSE, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, välkomnade den 28 oktober att 65 procent av de röstande i en folkomröstning i Irland sade ja till att blasfemi (hädelse) ska tas bort ur landets författning. Amnestysektionen i Irland hade manat väljarna att rösta ja. Harlem Désir uppmanade de 16 länder inom OSSE som fortfarande kriminaliserar blasfemi att avskaffa lagarna.

Kokabusken odlas för sina blad som innehåller 0,5 procent kokain. När bladen tuggas har de en mättande effekt och verkar uppiggande.

Två år efter fredsavtalet med landets största gerillagrupp Farc är det långt kvar till fred i Colombia. En rad olika väpnade grupper kämpar om kontroll över kokaodlingar och mineraler. Civilbefolkningen drabbas och människorättsförsvare hotas och mördas.

TEXT & FOTO: ERIK HALKJAER

KOKAN HÅLLER IGÅNG KRIGET

COLOMBIA

HUVUDSTAD:
Bogotá

POLITIK: Republik. Juan Manuel Santos valdes år 2010 till president och inledde fredssamtal med Farc-gerillan. Ett fredsavtal undertecknades år 2016. Den 17 juni 2018 vann högerkandidaten Iván Duque över vänsterns Gustavo Petro och blev ny president. Colombia har drabbats av krisen i Venezuela och i juni beräknades 800 000 venezolaner ha korsat gränsen till Colombia.

YTA:
1 141 748 km²
(Sverige:
449 964 km²).

BEFOLKNING: **50 miljoner.**

Yisel Caraboli Renteria hörde motorcykeln på långt håll. Det var söndag morgon. Barnen och deras kusiner var redan uppe. Några av dem lekte på golvet. Ett par andra hade gått ut. Yisel låg kvar i sängen.

Den äldste sonen, *John*, hängde i hörnet vid den lilla butiken bredvid huset. Han såg motorcykeln när den kom. Det satt två beväpnade män på den.

Motorcykeln stannade utanför butiken. En av männen pekade på Yisels hus och sade att idag var det dags:

– Det är hennes tur. Nu ska hon få bita i gräset.

John gick snabbt ner för gatan och slank in i sin mammas hus.

– Mamma du måste sticka. Det är två män här som vill döda dig, sade sonen.

Yisel rafsade åt sig lite pengar och sprang ut genom bakhöret. Grannpojken lovade att vänta längre ner på vägen med sin motorcykel. John sade att han skulle komma efter med kläder och mer pengar.

Klädd i pyjamas klamrade sig Yisel fast

bakom ryggen på grannpojken. De körde snabbt till närmaste stad, Santander de Quilichao, i norra Cauca. I handen hade Yisel en påse med underkläder, en klänning och 30 000 colombianska pesos (ungefär 100 kronor).

Exakt vilken dag det var minns Yisel inte, men det var en söndag inte långt efter att hennes kusin och fyra andra personer dö-

HOTAD. Efter att ha blivit utsatt av övergrepp och hotats av både paramilitärer och gerillan söker nu Yisel Caraboli Renteria asyl i Europa.

RIO CAUCA. På grund av den bördiga och mineralrika jorden runt floden Cauca, här i regionen med samma namn, har floden varit centrum för årtionden av väpnad konflikt.

dats i en massaker i Bolívar, i södra Cauca, den 4 januari i år. I tre dagar gömde hon sig med hjälp av bekanta på ett hotell i Santander de Quilichao, innan hon kunde fortsätta till Cali. Där har hon tillsammans med sina två äldsta barn gömt sig i snart tio månader.

– Jag vet inte när det började. Kanske var det år 2014 när jag valdes till ordförande för en lokal förening för offer för sexuellt våld. Då blev jag hotad både i form av papperslappar och av beväpnade män som gick förbi huset där jag bodde, säger Yisel Caraboli Renteria som tillfälligt har lämnat sin lägenhet för en intervju på ett köpcenter i utkanten av staden Cali.

En grupp kallad Águilas negras (De svarta örnarna) sade sig stå bakom hoten. De var under åren 2006–2009 en grupp före detta paramilitärer med kopplingar till narkotikasmuggling,

men enligt den colombianska polisen existerar inte längre gruppen. Deras namn och logotyp används dock fortfarande av olika beväpnade grupper för att skrämja folk till tystnad.

På grund av hoten valde Yisel Caraboli Renteria efter en tid att lämna sitt uppdrag som ordförande i föreningen för offer för sexuellt våld. Kort därefter tillträdde hon som ordförande för ett regionalt råd med representanter för ledarna för urfolken i området Alto Naya, som består av kommuner i de norra delarna av regionen Cauca och de sydvästra delarna av regionen Valle de Cauca.

Alto Naya har sedan 1990-talet varit centrum för en maktkamp mellan gerillagrupper, narkotikakarteller och paramilitärer. Orsaken är områdets bördiga och mineralrika jord som i generationer brukats

FRIGIVNA. Tre colombianska soldater (i civila kläder) frigavs den 5 september av ELN-gerillan i Arauca.

FOTO: COLOMBIAN OMBUDSMAN/AFP/TT

► av urbefolkningen. De blev under 1990-talet och början av 2000-talet offer för såväl de paramilitära styrkornas som gerillans och militärens brutala våld.

– Jag blev våldtagen av en paramilitär ledare år 2001. Jag var 19 år. Min dotter, Juliet, var då två år och jag var gravid med John i tredje månaden. Det var därför som jag var med och bildade föreningen för offer för sexuellt våld, säger Yisel.

När de paramilitära styrkorna i ett avtal med den dåvarande regeringen lade ner sina vapen år 2006 tog vänstergerillan Farc kontroll över stora delar av Alto Naya. Även vänstergerillan ELN gjorde anspråk på området, särskilt när Farc senare inledde sina fredssamtal med den colombianska regeringen.

Som ordförande i det regionala rådet i Alto Naya fick Yisel ta del av flera utbildningar om fredsprocessen mellan Farc och regeringen. Hon längtade efter freden.

En dag i maj 2016 stannade en pickup utanför Yisels mammas hus. Två män i uniform och med vapen ropade på Yisel. De presenterade sig

som lokala ledare för gerillan ELN. De ville tala med henne om att få folkets välsignelse att ta kontroll över Alto Naya.

– Jag sade nej och sade att de fick åka och tala med de lokala ledarna var och en, säger Yisel.

Snart hotades hon igen. Den här gången av ELN. De sade bland annat att hennes son John var gammal nog att bära en ryggsäck och vapen. Det var kanske dags för honom att gå med i gerillan, antydde de. John var då 15 år. ELN är kända för att tvångsrekrytera barn som soldater.

Yisel valde att avgå som ordförande i det

regionala rådet, men när hon tillsammans med sina släktingar åkte för att hämta sin kusins kropp efter massakern i Bolívar i januari i år, hörde ELN av sig igen. Flera av dem som dödades i massakern var medlemmar i ELN. Enligt vad Yisel har hört senare var gerillan irriterade på henne för att hon hade hämtat kroppen utan att först tala med dem.

– Jag törs nästan inte säga det, men, alltså jag stödde fredsprocessen. Jag ville att kriget skulle ta slut, men jag tror att om Farc hade funnits kvar här så hade vi inte varit lika många ledare för sociala rörelser som varit tvungna att fly. Nu pågår en maktkamp om marken. Det är ingen

hemlighet att alla vill ha kontroll över den, säger Yisel Caraboli Renteria.

De väpnade grupper, som genom åren kontrollerat Alto Naya, har inte bara haft god tillgång till kokainodlingar. De har även haft kontroll över cannabisodlingar, illegala guldgruvor och smuggelrutten över bergen och nedför floderna till Stilla havet.

Området har historiskt varit ett av de värst utsatta under det colombianska inbördeskriget. Åren mellan 1985 och 2015 drabbades enligt den colombianska regeringen ►

ELN

ELN, EJÉRCITO DE LIBERACIÓN NACIONAL (Nationella befrielsearmén), har stått utanför fredsprocessen med Farc. Samtal har dock under flera år förts med regeringen om att inleda förhandlingar i Ecuador.

ELN bildades 1964 av katolska präster inspirerade av befrielsesteologin och Kuba. Prästen Camilo Torres, som stupade 1966, var den mest kände.

ELN är terroriststämplat av bland annat USA och EU.

FARC

FUERZAS ARMADAS REVOLUCIONARIAS DE COLOMBIA, Colombias revolutionära väpnade styrkor, bildades 1964 som en väpnad gren av kommunistpartiet PCC, som betraktades som Sovjettroget. Farc var terroriststämplat av Colombia, USA, Kanada, Chile, Nya Zeeland och EU. Gerillan anklagades för att vara inblandad i narkotikahandel och kidnappningar i syfte att få lösensummor.

Efter fredsavtalet 2016 upplöstes Farc 27 juni 2017 och överlämnade sina vapen till FN. Gruppen ombildades till parti. Timochenko (Rodrigo Londoño), ledaren för Farc, meddelade i mars 2018 att han av hälsoskäl inte skulle ställa upp i presidentvalet. Partiet har enligt fredsavtalet garanterade platser i parlamentet.

PÅ VAKT. I den lilla staden Timba i norra Cauca gömmer sig polisen bakom sandsäckar och taggtråd medan befolkningen hotas av paramilitärer, narkotikakarteller och gerillan.

upp emot en miljon människor i området av kriget.

Det tomrum som Farc lämnat efter sig i Cauca har fyllts av ELN, men även den mindre gerillagruppen EPL, narkotikakartellen Clan del golfo och andra kriminella grupper. Sedan två år tillbaka är också flera mindre grupper av tidigare Farc-soldater aktiva i området.

Enligt den colombianska tankesmedjan Fundación ideas para la paz (FIP) har ungefär 1 200–1 400 tidigare medlemmar i Farc åter tagit till vapen i 18 olika grupper över hela landet. Bara i Cauca och Valle de Cauca ska det finnas fyra aktiva väpnade tidigare Farc-grupper.

Situationen är densamma på flera andra platser i Colombia. Framför allt utefter gränsen mot Ecuador, Venezuela, hela Amazonasområdet ner mot Brasilien och i norr uppemot den karibiska kusten. Den gemensamma nämnaren är kampen om kontroll över jordbruksmark för narkotikaodling, mineraler och smuggelrutter.

Freden mellan Farc och den colombianska staten har lett till att våldet i landet minskat. Inte på 42 år har det skett så få mord och dråp i Colombia som förra året, 2017. Däremot har det riktade våldet mot människorättsförfarare och ledare för sociala rörelser på landsbygden ökat.

En studie gjord av den tyska stiftelsen Heinrich Böll Stiftung visar att under perioden från fredsavtalet i november 2016 till juli i år har 283 människorättsaktivister och sociala ledare dödats i Colombia. Tankesmedjan FIP konstaterade i september i år att övergreppen på människorättsförfarare och sociala ledare ökat markant sedan år

2010, men framför allt sedan fredsavtalet år 2016. Värst drabbat är norra Cauca.

I den lilla staden Timba, i norra Cauca, patrullerar tungt beväpnad polis på gatorna. Runt polisstationen tornar sandsäckarna upp sig och taggtråden håller oönskade besökare borta. Det var härifrån Yisel Caraboli Renteria flydde från ELN-gerillans hot.

Rakt genom staden skär en biflod till floden Cauca. Söder om floden breder kommunen Buenos Aires ut sig och norrut ligger

Jamundi. I Jamundi ebbas den polisiära och militära närvaron snart ut, men inte i Buenos Aires.

Som en del av fredsavtalet ingår kommunen Buenos Aires i flera statliga program för att öka den statliga och militära närvaron efter Farc's avvapning. Tanken är att förbättra säkerheten, infrastrukturen och tillgången till social service som hälsovård och skola, men även att bistå bönderna med att ersätta kokaodlingarna med alternativa grödor och att skapa fler arbetstillfällen.

– Det fungerar inte. Nästan alla övergrepp mot människorättsförfarare och sociala ledare vi nu ser efter fredsavtalet sker i kommuner som tidigare var svårt drabbade av den väpnade konflikten och som regeringen och militären identifierat som prioriterade för att skynda på fredsprocessen, säger advokaten *Soraya Gutiérrez Argüello*, ordförande för människorättsorganisationen CAJAR.

Inom ramen för den statliga prioriteringen har den militära och tungt beväp-

EPL

EPL, EJÉRCITO POPULAR DE LIBERACIÓN

Folkliga befrielsearmén bildades 1967 av PCC (M-L), en utbrytargrupp ur kommunistpartiet PCC. Utbrytarna stödde Enver Hoxhas Albanien i stället för Sovjetunionen.

En stor del av EPL lade i början av 1990-talet ned vapnen men mindre grupper fortsätter en väpnad kamp och anklagas för att ägna sig åt narkotikahandel.

BELÖNAD. 10 december 2016 kunde Colombias dåvarande president Juan Manuel Santos ta emot Nobels fredspris.

FOTO: HAAKON MOSVOLD LARSEN/ NTB/TT

nade polisiära närvaron ökat markant i bland annat Buenos Aires. De är framför allt fokuserade på att förstöra alla koka- och cannabisodlingar.

– Den del av fredsavtalet som är längst ifrån att uppfyllas är löftena om en mer rättvis fördelning av åkermarken och att ge jordbrukare alternativ till att odla så kallade illegala grödor. Samtidigt går militären in för att utradera alla koka- och cannabisodlingar och för att försvara den privata sektorns intressen. Inte konstigt då att de som framför allt mördas är bonde- och urfolksledare som försvarar sin mark och miljön, säger Soraya Gutiérrez Argüello.

tt av fredsprocessens största hinder är landets nya regering, som tillträdde i augusti i år. President Iván Duque Márquez företräder Centerdemokraterna, som är ett konservativt parti som har tagit ställning mot fredsavtalet.

Med partiets grundare Álvaro Uribe, som var president 2002–2010, i spetsen ledde Centerdemokraterna nej-kampanjen i folkomröstningen om fredsavtalet den 2 oktober 2016. Ett val de också vann med 0,42 procentenheter, eller 54 000 röster. Med mindre justeringar godkändes ändå fredsavtalet av det colombianska parlamentet två månader senare. Colombias dåvarande president, Juan Manuel Santos, kunde den 10 december 2016 hämta Nobels fredspris i Oslo.

Som president vill Iván Duque minska den statliga kontrollen av flera av fredsavtalets delar. Han vill till exempel ge en större roll åt den privata sektorn för

att skapa arbetstillfällen på landsbygden, snarare än genom statliga investeringar. Han vill också reformera fredsavtalets rättssystem för utredning och strafflättnader av krigsbrott. Framför allt vill han se hårdare straff för tidigare Farc-soldater.

– Nej-sidan sitter vid makten. De är inte intresserade av att finna lösningar på problemen med den orättvisa markfördelningen som är en av de mest centrala delarna av fredsavtalet. För att genomföra fredsavtalet krävs pengar och flera lagreformer, men signalerna vi har fått gör gällande att statsbudgetens poster för fredsavtalet kommer att minska och att reformförslagen kommer att utebli. Och istället för att bistå bönderna att hitta alternativ till koka vill regeringen fokusera på att utradera odlingar helt och hållet, säger Soraya Gutiérrez Argüello.

Den nya regeringen visar inte heller några tecken på att vilja återuppta fredsförhandlingarna med ELN-gerillan som avbröts i våras. Möjligheterna till fredsamtal blir inte bättre av regeringens negativa inställning till fredsavtalet med Farc och det faktum att flera tidigare Farc-soldater tagit till vapen igen.

VALET 2018

I DEN ANDRA OMGÅNGEN av presidentvalet den 17 juni vann **Iván Duque Márquez** från en högerkoalition med 54 procent av rösterna. Han riktade hård kritik mot fredsavtalet med Farc. Vänsterkandidaten **Gustavo Petro** fick 42 procent av rösterna. Han var tidigare borgmästare i huvudstaden Bogotá och var på 1980-talet medlem i gerillarörelsen M-19 som år 1990 ombildades till ett politiskt parti.

NYVALD. Iván Duque Márquez är Colombias nye president.

FOTO: TT

ALTERNATIV BEHÖVS. De största utmaningarna med fredsavtalet är en mer rättvis fördelning av åkermark och att finna alternativ till kokaodling. Det anser människorättsadvokaten Soraya Gutiérrez Argüello.

Sedan fredsavtalet med Farc har 71 tidigare Farc-soldater, som lämnat in sina vapen och ställt upp i de statliga programmen för återintegrering i samhället mördats. Det ökar oron bland Farcs medlemmar och misstankarna hos ELN om att de inte går säkra utan vapen.

n som i dagsläget avfärdar chanserna till ett fredsavtal med ELN är general **Álvaro Pico Malaver**, som har varit den colombianska polisens representant både vid fredsförhandlingarna med Farc och ELN. Tillbakalutad i sin svarta skinnfåtölj på polishögkvarteret i Bogotá säger han att han inte vill prata politik.

– Men ELN är idioter. De tror sig vara förmer än andra och att de fortfarande kan få igenom sina krav med vapen, men det kommer aldrig att gå. Den enda vägen framåt är genom dialog, säger Álvaro Pico

när han är säker på att ingen spelar in.

Han har varit polis sedan unga år och var bland annat chef för landets största

polisdistrikt, Region 7, som omfattar hela Amazonasområdet i sydöstra Colombia. Han har också arbetat på polisens underrättelsetjänst DAS och har varit chef för Interpol i Colombia. Nu leder han den så kallade fredspolisen som står för säkerheten i de 26 zoner där Farcgerillan befinner sig tills de har återintegrerats i samhället.

En av avvärpningszonerna ligger i Buenos Aires, i norra Cauca. Álvaro Pico erkänner att det är omöjligt för polisen och militären att garantera säkerheten för befolkningen i hela landet. Han menar att grundorsaken är narkotikan.

– Om det inte fanns narkotika skulle det

Álvaro Pico Malaver

ÖVERLEVARE.
María Ruth
Sanabria Rueda
har återvänt efter
15 år i landsflykt.

”Jag blir förföljd, folk stannar utanför husen där jag bor för att ta bilder och beväpnade män passerar på motorcykel.”

María Ruth Sanabria Rueda

► inte finnas någon gerilla, och om det inte fanns någon gerilla skulle det inte finnas några problem med narkotika. Vi nådde ett fredsavtal med landets största gerillagrupp, men vi har fortfarande ELN på flera platser i landet och nu även avhoppade Farc-soldater, och så narkotikakartellerna och andra illegala, kriminella grupper, säger polischefen.

Fredsavtalets största framgång är, enligt Álvaro Pico just de delar som var polisens och militärens ansvar. De övervakade och ansvarade för att 8 000 Farc-soldater registrerade sig i någon av de 26 avvapningszonerna och lämnade in sina vapen.

Farc har blivit ett politiskt parti, vilket också det var en del av fredsavtalet, men resterande delar av fredsavtalet står inför större utmaningar.

– Jag kan inte säga något om det, säger han och pekar på inspelningsutrustningen.

– Men vad det gäller fredsavtalets delar om återintegrering och rättvisa ...

Álvaro Pico drar ett finger över halsen.

María Ruth Sanabria Rueda vet inte hur många mordförsök hon har överlevt. Hon är en överlevare efter den brutala utrotningen av vänsterpartiet Unión Patriótica på 1980- och 1990-talet. Den colombianska åklagarmyndigheten har beskrivit morderna på närmare 4 000 partimedlemmar som ett brott mot mänskligheten. Förövarna var paramilitärer och personer ur säkerhetstjänsten.

María Ruth Sanabria Rueda levde 15 år i landsflykt. Sedan återvände hon och fortsatte arbeta med att försvara de mänskliga rättigheterna i regionen Arauca, i östra Colombia. För fyra år sedan var hon tvungen

att fly igen. Efter ett par månader återvände hon, men hoten och trakasserierna har fortsatt.

– Jag blir förföljd, folk stannar utanför husen där jag bor för att ta bilder och beväpnade män passerar på motorcykel. Jag har varit tvungen att flytta flera gånger. När jag anmäler det säger polisen och militären att det är gerillan, men gerillan säger nej. De ser inga problem med mitt arbete, säger María Ruth.

Stora delar av Arauca är precis som Cauca tungt militariserat med poliser och soldater ute efter vägarna och bakom sandsäckar och taggtråd i byar och städer. Förutom ELN och Clan del Golfo finns här ett par hundra soldater från Farc som aldrig lagt ner vapnen. Ofta opererar de från andra sidan gränsen till Venezuela.

En sen kväll i maj i år kastade sig María Ruth innanför den stängda vägbommen vid en polisstation i närheten av Tame, i Arauca. Hon föll på knä framför en polis som riktade ett automatgevär mot hennes huvud och krävde att få veta vem hon var.

Bara minuter tidigare hade hon stannat med sin bil vid en vägkorsning för att säga adjö till en kollega. De hade nyligen avslutat ett dagslågt möte med kvinnor ute i en by för att sprida information om kvinnornas rättigheter och fredsavtalet med Farc.

– På vägen hem passerade vi en rad militära vägspärrar och polisstationer. Vid vägkorsningen klev vi ur bilen när en pickup körde förbi. När den vände och kom tillbaka ropade mina livvakter att jag skulle hoppa in i bilen igen, säger María Ruth.

På grund av tidigare hot hade María Ruth

PRISTAGARE. José Milciades Sánchez, María Ruth Sanabria Rueda, Marisol Figueroa Cortés och Abid Manuel Domaña Meana belönades förra året för sitt arbete med att försvara de mänskliga rättigheterna i Colombia.

► fått en skottsäker bil och två livvakter av den colombianska staten. Det var hon tacksam för den kvällen. Så fort hon slagit igen bildörren slog kulorna in i plåten och fönstren. Livvakten som körde bilen trampade gasen i botten mot närmaste polisstation.

De förföljdes av bilen med attentatsmännen som fortsatte att skjuta. Från sidan dök ytterligare en bil upp med fler män som sköt. När de nådde polisstationen var alla däck punkterade och det gick att räkna till ett 30-tal skothål i bilen.

– Vi vrålade genom fönstren åt polisen att fälla upp bommen, men de bara stod där med sina vapen och gjorde ingenting. Till slut kastade jag mig ut och kröp in under bommen. Mina livvakter gick ut med händerna över huvudet, säger María Ruth.

När polisen förstod att de fått en internationellt prisbelönt människorättsförsvarare med livvaktsskydd i knät lugnade de ner sig. Efter den

natten fick María Ruth återigen fly sitt hem. Hon lever nu med fortsatt skydd med sin familj i Bogotá.

– Om det inte varit för att ni i Sverige gett mig ett pris hade jag inte fått det skydd och hjälp som jag nu har. Det internationella samfundets intresse för situationen i Colombia är livsviktigt, säger María Ruth.

María Ruth Sanabria Rueda tilldelades förra året Diakonias och Svenska Kyrkans hederspris för livslångt engagemang för de mänskliga rättigheterna. Även Soraya Gutiérrez Argüello har uppmärksammats internationellt för sitt arbete, vilket hon menar har varit värdefullt för att motverka de många hot och attentatsförsök som hon och hennes kollegor utsätts för.

– Det är viktigt att FN:s säkerhetsråd och de länder som var med och stödde fredsavtalet fortsätter att pressa regeringen att jobba vidare med fredsprocessen, annars kommer inget att hända, säger Soraya Gutiérrez Argüello. ■■■

En svår väg till fred

Hösten 2016 hyllade omvärlden fredsavtalet mellan regeringen och Farc-gerillan som avslutade den väpnade konflikt som inleddes 1964. Det är dock långt kvar innan Colombia får en bestående fred.

TEXT: ERIK HALKJAER

FRED. Världsledare jublade den 26 september 2016 när Colombias president Juan Manuel Santos och Farc-ledaren Rodrigo "Timochenko" Londono slöt fred.

FOTO: FERNANDO VERGARA/AP/TT

FREDSAVTALET FRÅN 2016

FREDSAVTALET MELLAN Farc-gerillan och den colombianska staten består av fem delar:

- 1 **OMFATTANDE JORDBRUKSUTVECKLING.** Jordlösa bönder lovas land och ett tydligare ägarregister ska skapas. Colombia har den mest ojämlika fördelningen av land i Latinamerika.
- 2 **POLITISKT DELTAGANDE.** Öka civilsamhällets möjligheter att bli en del av det politiska beslutsfattandet.
- 3 **SLUT PÅ KONFLIKTEN.** Avväpning av Farc, som bildar politiskt parti och får stöd och säkerhet för återintegrering i samhället.
- 4 **OLAGLIGA DROGER.** Odling av grödor för drogframställning ersätts med alternativa grödor.
- 5 **OFFER.** Förövare som begått krigsbrott ska erkänna och försonas med sina offer, som också ska ersättas. Fängelsestraff kan utdömas till 5–8 års fängelse. För dem som inte deltar i processen väntar upp till 20 års fängelse.

KÄLLA: COLOMBIAS REGERING

MORDEN

ANSVARIGA FÖR MORDEN på de 93 människorättsaktivister och ledare för sociala rörelser som mördades under perioden januari–augusti 2018 var till 7 procent gerillagrupperna ELN, EPL och Farc, till 35 procent kriminella och paramilitära grupper och till 58 procent okända gärningsmän.

KÄLLA: TANKESMEDJAN FIP

KONFLIKTENS OFFER

ENLIGT FN:S FLYKTINGORGAN UNHCR fanns det i mars 2018 nästan 7,7 miljoner colombianer som var internflyktingar medan 360 000 tidigare var registrerade som flyktingar i utlandet. Det beräknas att 250 000 personer har dödats under konflikten, varav 180 000 är civila.

Amnesty International har kritiserat fredsavtalet för att det innebär en risk för straffrihet för brott som har begåtts av säkerhetsstyrkorna och Farc.

Den 7 augusti 2018 varnade Erika Guevara Rosas, Amnestys Amerikachef, för att mord och hot dagligen riktas mot människorättsförsvarare och aktivister på landsbygden. Enligt Amnesty fördrevs över 17 000 personer från sina hem under första halvåret 2018.

NYA GRIPANDEN I EGYPTEN

EGYPTEN. Den 1 november slog myndigheterna till i Egypten och minst 19 människorättsförfarare och aktivister greps vid flera råder. ECRF, Egyptian Coordination for Rights and Freedoms, som är en ledande människorättsorganisation, meddelade att de ställer in

verksamheten. ECRF begärde att FN:s råd för mänskliga rättigheter ska ingripa.

– Varje person som vågar att höja sin röst om människorättskränkningar i Egypten är idag i fara, sade **Najia Bounaim**, kampanjchef för Amnesty i Nordafrika. ■■■

”Stötande för mänsklighetens samvete”

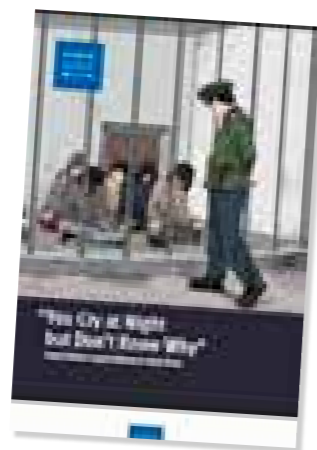
Victor Madrigal-Borloz talar klarspråk inför FN:s generalförsamling om hur transpersoner drabbas av våld och diskriminering. Han är FN:s oberoende expert på frågor kring våld och diskriminering som drabbar människor på grund av deras sexuella läggning eller könsidentitet.

SEXUELLT VÅLD MOT KVINNOR ÄR UTBRETT

NORDKOREA. I en rapport den 1 november uppger Human Rights Watch, HRW, att det är vanligt att kvinnor i Nordkorea utsätts för sexuellt våld och sexuella trakasserier. HRW har intervjuat över 100 nordkoreaner, där hälften av dem hade lämnat landet efter år 2011.

Män som bär uniform skyddas av staten. Intervjuade kvinnor uppgav att manliga vakter eller poliser kunde ”välja ut” en kvinna som sedan kände sig tvingad att göra vad mannen begärde, vare sig det handlade om sex eller att ge ifrån sig pengar. Ett antal kvinnor berättade också om sexuella övergrepp från manliga konduktörer på nattåg.

I juli 2017 uppgav regeringen i Nordkorea inför FN:s CEDAW-kommitté, som övervakar diskriminering mot kvinnor, att tre män hade dömts för våldtäkt år 2015.

I ett uttalande avfärdade Nordkorea HRW:s rapport som ”en extremt farlig provokation med syftet att vända vägen av fred och välgång på Koreahalvön”. Det betonades att kvinnor och män har samma rättigheter i landet och de som intervjuades kallades för ”mänskligt avskum”. ■■■

FOTO: ADEM ALTAN/AFP/TT

AVSKEDADE. En protest i Ankara i maj 2017 mot avskedande av offentliganställda.

130 000 har rensats ut från jobbet

Två år efter att de sparkades från jobbet väntar nära 130 000 före detta offentliganställda fortfarande på upprättelse.

TURKIET. I rapporten ”Purged beyond return? No remedy for Turkey’s dismissed public sector workers” som Amnesty International publicerade den 25 oktober visas hur läkare, poliser, lärare, akademiker och tiotusentals anställda inom den offentliga sektorn som godtyckligt har avskedats för påstådda ”kopplingar till terrorgrupper” varken har fått tillbaka jobbet eller fått ersättning. Och den kommission som tillsattes i januari 2017 för att se över besluten om avskedanden har inte fungerat.

– Tiotusentals människor väntar på upprättelse efter att ha

stämpats som ”terrorister”. De har fråntagits sin inkomstkälla och fått sina karriärer och familjeliv förstörda, säger **Andrew Gardner**, Turkietutredare på Amnesty International.

Det var under undantagstillståndet som följde efter kupp försöket i Turkiet år 2016 som 130 000 offentliganställda godtyckligt avskedades till följd av så kallade regeringsdekret.

Kommissionen har med hänvisning till harmlösa, och vid tiden lagliga, aktiviteter i efterhand berättigat både avskedanden och förbud för personer att någonsin arbeta i den offentliga sektorn igen, eller ens med det yrke personen har. Att sätta in pengar på en viss bank, medlemskap i vissa fackföreningar eller nedladdning av en viss app i telefonen har använts

som bevis för ”kopplingar” till förbjudna ”terrorgrupper” utan att ytterligare belägg för sådana kopplingar eller bevis på oegentligheter presenterats.

I juli 2018, alltså efter att undantagstillståndet upphörde, antogs en ny lag som under ytterligare tre år tillåter godtyckliga avskedanden av offentliganställda som anses ha kopplingar till ”terrororganisationer” eller till andra grupper som anses utgöra ett hot mot den nationella säkerheten.

– I fall där det finns välgrundade misstankar om misskötsel eller att brott har begåtts, ska en arbetstagare sägas upp i enlighet med vanliga disciplinära åtgärder, sade **Andrew Gardner**. ■■■

FACEBOOK VAPEN I JAKT PÅ ”HOMOSEXUELLA”

INDONESIEN. Människorättsorganisationer uttrycker nu stor oro för den tilltagande jakten på hbtqi-personer i Indonesien. Samkönat sex är inte olagligt i Indonesien, utom i provinsen Aceh där sharialagar används. De senaste tre åren har dock myndigheterna skärpt språkbruket och polisen har i ökad utsträckning börjat gripa hbtqi-personer. Indonesien har en anti-pornografilag och nu använder polisen Facebook för att hitta misshagliga personer.

Enligt Amnesty greps den 4 november tio kvinnor i Padang på västra Sumatra sedan lokalpolisen hittat en bild på facebook där två av kvinnorna kysste och kramade varandra. Enligt polisen skulle de tio överlämnas till socialtjänsten för ett ”utbildningsprogram”. Tre transkvinnor i provinsen Lampung greps också på en strand.

Den 19 oktober slog polisen på västra Java till mot två män som administrerade Facebook-gruppen ”Gay Bandung Indonesia” som har 4 093 medlemmar. De ska nu åtalas för att ha spritt oanständigt material på internet.

Enligt Human Rights Watch greps under förra året minst 300 personer på grund av deras förmodade sexuella läggning eller könsidentitet. Det är det högsta antalet någonsin. ■■■

”NI ÄR VÄLKOMNA TILL XINJIANG”

KINA. När FN:s råd för mänskliga rättigheter den 6 november tog upp situationen i Kina riktade många länder hård kritik. USA och Schweiz tog upp den svensk-kinesiske bokförläggaren **Gui Minhai** som har förts bort av Kina. Flera länder krävde också att Kina stänger de omskolningsläger i provinsen Xinjiang där det har uppgetts att en miljon uigurer och andra muslimer har placerats.

Kina tillbakavisade kritiken som sågs som obefogad och sade att personer som tas till lägren får lära sig språk och kultur. Kina bedyrade också att alla är välkomna att besöka Xinjiang. ■■■

Från fängelse till pristagare

TEODORA DEL CARMEN VÁSQUEZ födde ett dött barn. Hon anklagades för abort och dömdes till 30 års fängelse för mord. Den 8 november fick hon årets Per Anger-pris för sin kamp för kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter i hemlandet El Salvador.

TEXT & FOTO: VERA HÄGGBLOM

Kampen har varit svår och vägen full av tårar, men idag är jag stolt, säger Teodora del Carmen Vásquez och river ned applåddaskor från publiken på det fullsatta Göta Lejon i Stockholm.

Nio månader har gått sedan hon släpptes från fängelset (se Amnesty Press nummer 1/2018). Nio månader – det är något hon återkommer till då Amnesty Press träffar henne ett par dagar tidigare. Smakar på orden, som för att riktigt låta dem sjunka in.

Vid frigivningen den 15 februari i år hade Teodora del Carmen Vásquez suttit

fängslad i 10 år och 7 månader efter att ha fått sitt straff förkortat. Då förde hon redan talan för de kvinnor som fängslats under liknande omständigheter som henne själv. Idag fortsätter Teodora del Carmen Vásquez sin kamp i El Salvador – landet med en av världens hårdaste abortlagstiftningar.

– Då jag insåg vilken orättvisa jag själv hade utsatts för förstod jag att fler kvinnor måste ha råkat ut för samma sak. Därifrån sprang viljan att inte tåga, att påtala felet staten begår mot oss kvinnor, säger hon.

För Teodoras del började mardrömmen en dag i juli 2007. Hon var då höggravid med sitt andra barn och var som vanligt på sitt arbete i en skolkafeteria. Två dagar tidigare hade hon vid ett överfall blivit slagen hårt i magen flera gånger och nu började hon känna av svåra magsmärter.

Då barnet föddes svimmade Teodora och då hon kom till sans igen försökte hon att hitta hjälp. Då hon kom tillbaka till platsen var polisen där. De anklagade henne för att ha dödat barnet och satte på henne handfängsel.

Blicken mörknar, det kostar på att tänka på den där dagen:

– Det svåraste i allt det här är att jag förlorade min lilla dotter. Jag var så fylld av förväntan över att få träffa henne. Det var också väldigt svårt att separeras från min lille son, som då bara var fyra år gammal.

I El Salvador är abort totalförbjudet sedan år 1998, även då kvinnans liv är i fara, då fostret har allvarliga missbildningar och då graviditeten är ett resultat av våldtäkt.

– Kvinnans liv slutar att räknas från det ögonblick då befruktningen sker, säger Teodora del Carmen Vásquez.

Straffet för abort är två till åtta års fängelse, men många som i likhet med Teodora drabbas av missfall sent i graviditeten eller får dödfödda barn döms till 30–50 år för ”mord under försvärande omständigheter”. De som drabbas hårdast av lagen är oftast fattiga kvinnor.

Tiden i fängelset var till en början väldigt svår då Teodora misshandlades av de andra

fångarna och fick glåpord kastade efter sig. Ändå kan hon se att den svåra upplevelsen förde något gott med sig:

– De tio åren och sju månaderna gjorde mig till den starka kvinna jag är idag, med vilja att kämpa för de kvinnor som fortfarande är fängslade.

För fortfarande sitter 24 kvinnor fängslade i El Salvador efter att ha drabbats av missfall eller komplikationer i samband med graviditeten.

– Nu när jag tar emot Per Anger-priset bekräftar jag mitt åtagande att kämpa tills alla har frigivits, säger hon från Göta Lejon-scenen.

Vad har stödet från organisationer som Amnesty betytt under tiden i fängelset?

– Oj, det är svårt att beskriva hur mycket Amnestys arbete för de fängslade kvinnorna har betytt, svarar hon. Det är tack vare alla ansträngningar från organisationer som Amnesty som jag är här idag, fri. ■■■

STOLT. Teodora del Carmen Vásquez fick årets Per Anger-pris för ”sin kamp för kvinnors rätt till sexuell och reproduktiv hälsa i El Salvador”.

”Det svåraste i allt det här är att jag förlorade min lilla dotter.”

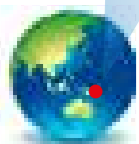

INDONESIEN

Goroka

PAPUA NYA
GUINEA

Port Moresby

PAPUA NYA
GUINEA

HUVUDSTAD:
Port Moresby.

POLITIK: År 1884 delades ön Nya Guinea mellan Nederländerna, Tyskland och Storbritannien (senare Australien). Under andra världskriget erövrades ön av Japan. Västra delen av ön införlivades 1969 med Indonesien. Papua Nya Guinea blev självständigt 1975. Landet tillhör Samväldet och Elizabeth II är statsöverhuvud.

YTA: 462 840 km²
(Sverige 449 964 km²)

BEFOLKNING:
8,2 miljoner.

ANKLAGAD FÖR HÄXERI

Våld inom familjen och häxprocesser är vanliga inslag i Papua Nya Guinea. Landet beskrivs som ett av de farligaste i världen för kvinnor och barn. På senare år har nya lagar stiftats och civilsamhället har utökat sitt arbete mot våldsepidemin. Men förändringarna går smärtsamt långsamt.

TEXT & FOTO: JOJJE OLSSON

Betty's Lodge, på 2 800 meters höjd, vid foten av Papua Nyas högsta topp Mount Wilhelm i Bismarckbergen, känns på många vis som världens ände. Den lilla byn nedanför blir osynlig efter solnedgången, och när Bettys elgenerator stängs av blir allt tyst, beckmörkt och råkallt.

Det var till denna ände som Augusta – 66 eller 67 år gammal – flydde efter att nästan ha dödats i en häxprocess år 1997. I högländets otaliga småbyar finns inga onaturliga dödsfall. När någon mister livet av annan orsak än ålderdom, menar den djupt rotade folktron att häxkonst ligger bakom. Om häxan sedan inte hittas och dödas så tros denna skrida till verket igen.

Augusta var ett lätt offer när en man i hennes by dog efter en tids sjukdom. Utan far och med nomader till bröder, bodde hon ensam med mor och dotter.

– Familjen till den döde mannen ville ta över vår mark och våra odlingar, säger Augusta på ett av landets över 800 lokala språk.

Betty Higgins översätter, och säger att det under själva begravningen utlystes att Augusta var häxan som bar ansvar för mannens död. Hon kastades på en eld som hon lyckades ta sig ur och bands därefter fast i sitt eget hus som en mobb sedan tände eld på.

Augusta lyckades frigöra sig medan mobben förde bort hennes mor och dotter, som hon sedan dess inte sett eller hört något från. Hon kravlade sedan svårt skadad ner till en flod där hon övervägde att ta livet av sig:

– Men när jag lade mig i floden flöt jag iväg istället och kvicknade sedan till på en flodbank, minns Augusta. ▶

ÄRRAD FÖR LIVET. Augusta är en av otaliga kvinnor i Papua Nya Guinea som anklagats för att ha orsakat död med hjälp av häxkonster. Hon lyckades undkomma med livet i behåll medan en ilsken mobb tog itu med hennes mor och dotter.

RAPPORT FRÅN HRW

DEN 4 NOVEMBER 2015 publicerade Human Rights Watch en 59-sidig rapport; "Bashed Up: Family Violence in Papua New Guinea". I rapporten granskas våldet mot kvinnor och myndigheters oförmåga att stödja våldsutsatta kvinnor och beivra förövare.

HOPPFULL. Helen Mark jobbar för Oxfam för att stoppa våld mot kvinnor och inom familjen. Trots en pågående våldsepidemi försöker hon se det positiva i utvecklingen.

Hon tillbringade sedan två nätter utomhus, innan hon hittade en hjälpstation som gav akut behandling för blodförlust och sår. Efter att ha uppsökt sjukhus tog sig Augusta stapplande fram i tre dagar för att nå fram till Betty Higgins, som är hennes avlägsna släkting.

Augustas fall är inte unikt. Enligt FN sker det årligen 200 mord i Papua Nya Guinea efter anklagelser om häxkraft. Och då torde mörkertalet vara stort. Företeelsen har dessutom ökat på senare år, i och med fler livsstilssjukdomar och trafikolyckor. Den starka folktron gör att myndigheterna länge har sett mellan fingrarna. Dessutom sker mordena ofta i avlägsna byar av stora grupper män, som bränner eller styckar offren vilket försvårar polisarbetet.

Både Amnesty International och Human Rights Watch har pekat på att Papua Nya Guinea är ett av världens farligaste länder för kvinnor. År 2014 fastslog FN:s barnorgan UNICEF att hälften av alla rapporterade våldtäktsoffer i Papua Nya Guinea är barn och UNICEF ansåg att landets barn tillhör de mest sårbara i världen.

I en FN-studie som publicerades i The Lancet Global Health år 2013, erkände 41 procent av männen att de har våldtagit.

Över två tredjedelar av kvinnorna hade någon gång utsatts för fysiskt eller sexuellt våld. Tankesmedjan Overseas Development Institute släppte år 2015 en rapport som visade att 68 procent av tillfrågade inom arbetslivet hade erfarenhet av könsrelaterat våld det senaste året. I genomsnitt hade detta för kvinnorna skett 9,4 gånger.

Någon som dagligen ser konsekvenserna av våldsepidemin i Papua Nya Guinea är Helen Mark, 41, som sedan år 2016 har arbetat med Oxfams "Gender Justice Program" från organisationens lilla kontor i Goroka. I programmet ingår även anklagelser om häxeri, då detta drabbar kvinnor värst och tros ärvas från mor till dotter.

Föga överraskande säger Helen Mark att våldet beror på en kultur där mannen i alla avseenden står över kvinnan. I melanesisk kultur tar männen hårt på skam eller att tappa ansiktet. Många anser att kvinnor inte ska tala med andra män. Sexuellt våld är också oerhört vanligt, eftersom kvinnan är menad att tillfredsställa mannen.

Men hon berättar även något överraskande att våldet har ökat dramatiskt de senaste årtiondena:

- Det var inte lika våldsamt under 1960- och 70-talet. Den yngre generationen är mer våldsamt än tidigare. Detta kan bero på att män hade sin klara roll och var vana vid respekt i den gamla ordningen, men har svårare att finna sin plats under de dramatiska samhällsförändringar som sker nu.

Trots att Goroka blott har 20 000 invånare är det en av Papua Nyas största städer. Urbaniseringen tog fart först på 2000-talet och endast huvudstaden Port Moresby har över 100 000 invånare. Enligt Världsbanken bodde 86,96 procent av befolkningen på landsbygden år 2016. Folkflyttningar är alltså något helt nytt i detta land och det skapar många sidoeffekter.

Detta kan ses av att våldet är vanligare i tätort än isolerade småbyar. Samt att män inte bara slår sina fruar, utan även systrar och döttrar. Helen Mark pekar ut alkohol och droger som ytterligare en sidoeffekt. För bara en generation sedan gick det näs-

MÅNGGIFTE. Polygami är fortfarande vanligt och accepterat i Papua Nya Guinea. Här en bychef på höglandet med sina tre fruar.

tan inte alls att få tag på alkohol. Nu finns små ölbutiker spridda längs med vägarna.

Liksom hos etniskt besläktade urbefolkningar i Australien och Melanesien, gör alkohol ofta Papua Nyas män våldsamma. I broschyrer som Helen Mark ger mig finns fruktansvärda historier om män som misshandlar med eld och machete, ofta efter att ha druckit några öl.

Trots den mörka bilden försöker Helen Mark ändå vara positiv. Tidigare innebar våld inom familjen inga påföljder. En kvinna som anmälde blev tillsagd att gå hem igen för att lösa familje-problemet. Men år 2013 antog parlamentet enhälligt "Family Protection Act", som gjorde våld i hemmet olagligt och också gav grannar, släktingar och barn möjlighet att polisanmäla våldet. Polisen fick också rätt att flytta förövaren från hemmet för att skydda den våldsutsatta.

Amnesty International välkomnade den nya lagen och pekade på att gräsrotsorgani-

sationer och kvinnorrättsförsvarare i Papua Nya Guinea tillsammans med internationella påtryckningar spelat en viktig roll för lagens tillkomst.

Även om flera organisationer påpekat att efterlevnaden av lagen är dålig, så noterar Helen Mark att lagen i sig har lett till en ökad medvetenhet:

- De senaste två, tre åren har vi märkt en trend där männen har börjat stå upp och säga att det inte är OK att slå kvinnor. Det finns nu många manliga aktivister inom detta område som samarbetar med oss. Flera av dem har tidigare själva misshandlat kvinnor.

Kvinnor som har utsatts för könsrelaterat våld går sällan till myndigheterna. Enligt en studie från Världsbanken valde 88 procent av hjälpsökande våldsutsatta kvinnor år 2014 att istället vända sig till informella kanaler som familjenätverk, klanledare eller bydomstolar.

Helen Mark påpekar dock att myndigheterna med början 2012-2013 har börjat samarbeta med organisationer som åker runt i

FATTIGDOM. Papua Nya Guinea är ett av världens minst utvecklade länder. En stor del av landets kvinnor och barn lever inte bara med hot om våld, utan även under utbredd fattigdom med små chanser att lämna sina hembyar.

VITVITNE TILL VÅLD. Folketro och traditioner sitter djupt på Papua Nyas vackra men isolerade högländ. Ken (t.h.) berättar gärna om hur han sett sex stycken personer torterats till döds efter beskyllningar om häxkraft; något som Ken tycker är helt i sin ordning.

starta en särskild kampanj mot könsrelaterat våld tillsammans med flera lokala partners, som erbjuder tillfälligt skyddat boende för utsatta kvinnor.

Men urgamla traditioner tillsammans med Papua Nyas utmanande terräng och usla infrastruktur gör att förändringarna går sakta. Såväl polis som information har svårt att nå ut till många bysamhällen, som ibland helt saknar vägar.

Samtliga sex män som guidade mig upp till Mount Wilhelm är övertygade om häxkrafternas existens. En ung man vid namn Ken berättar entusiastiskt hur han bevittnat hur inte mindre än sex stycken häxor dödade offentligt. Metoderna varierade från att skära offret i småbitar, till korsfästning över öppen eld.

Hur pekas häxorna ut? Ken berättar att det sker av en lokal magiker mot betalning. Och när man en gång fått stämpeln är man märkt för livet.

Det finns inte en möjlighet att Augusta någonsin kan återvända till sin hemby. Tidigare i år kom också en mobb upp till Betty Higgins hem och krävde att få göra upp med Augusta, som beskylldes för att ha brutit en mans arm med sin häxkonst.

– Det är inte första gången det sker. Då gäller det att stå på sig, säger Betty Higgins vars vandrarehem förser många av byns unga rastlösa män med arbete. ■■■

byarna och upplyser om den nya lagen. Som ett resultat har fler kvinnor börjat söka hjälp och medvetenheten inom polisen har ökat.

Redan år 1971 infördes en lag som gjorde det olagligt att utöva eller anklaga folk för häxkonster. Men först år 2017 åtalades 122 personer för minst sju häxmord som hade utförts 2014. "Alltför länge har dödan av kvinnor som anklagats för häxeri skett ostraffat i Papua Nya Guinea. De har misshandlats, bränts och till och med avrättats offentligt utan att myndigheterna agerat", sade Amnesty International den 23 mars 2014 inför rättegångsstarten.

I mars 2017 antog också Papua Nya Guinea sin första nationella handlingsplan mot könsrelaterat våld. Den heter "The National Strategy to Prevent and Respond to Gender Based Violence, 2016–2025" och har utarbetats tillsammans med FN:s utvecklingsprogram UNDP.

Enligt planen ska Papua Nya Guinea ha ett fungerande rapporteringssystem och en nolltolerans för könsrelaterat våld till år 2025. Detta fick också Oxfam att år 2017

KRÖNIKA

Nu behövs motstånd

Allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna författades och antogs i en speciell atmosfär. De nazistiska, fascistiska och stalinistiska förbrytelserna skulle aldrig kunna upprepas. "Aldrig mer", var mottot när deklarationen spikades i december 1948 av FN:s generalförsamling.

Dokumentet hade kunnat försvinna i byrålåden, men just denna deklaration fick tidigt en unik status – framför allt på grund av det globala gensvaret. En rad frivilliga organisationer såg i den ett verksamt instrument i deras kamp för rättvisa. Nya rörelser bildades, en av dem var 1961 Amnesty International, som tog deklarationen som sin plattform.

Inom FN-systemet kunde med tiden också arbete startas för att utveckla en serie bindande fördrag om mänskliga rättigheter. Även regionala konventioner antogs med liknande inriktning och syfte. Europakonventionen (1950) med dess domstol fick den mest omfattande befogenheten.

Det som faktiskt växte fram var en sorts självklar moral om att mänskliga rättigheter *måste* respekteras. Dess normer skulle stå ovanför politiska och religiösa intressen och motsättningar. Respekten för mänskliga rättigheter blev en viktig del av en universell värdegrund. Kränkningar skulle alltid beivras, oavsett förövare.

Frågan är nu om denna breda samstämmighet om de mänskliga rättigheternas okränkbarhet är på väg att förtvina. Det finns tyvärr en rad oroväckande tecken:

■ Oberoende organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter har stora svårigheter att verka i en rad länder. De beskylls för landsförräderi eller för att vara utländska agenter. Stöd utifrån stämplas som "bevis". Omvärlden reagerar lamt.

■ Den högerextrema vägen, inte minst i Europa, påverkar regeringar och det allmänna

THOMAS HAMMARBERG

Thomas Hammarberg har haft en rad svenska och internationella uppdrag, bland annat som Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter 2006–2012. Han var internationell generalsekreterare för Amnesty International 1980–1986.

"Denna deklaration fick tidigt en unik status."

70 ÅR AV
MÄNSKLIGA
RÄTTIGHETER

debattklimatet. Den främlingsfientlighet, antisemitism, antiziganism och islamofobi som fått spridning underminerar respekten för alla människors lika värde. Tyvärr har den digitala revolutionen skapat kanaler för sådana strömningar. Igen, motståndet har inte varit tillräckligt effektivt från politiskt håll.

■ Den nyliberala ekonomiska politiken har skapat klyftor som också fått effekter för mänskliga rättigheter – dels bokstavligen för dem vars sociala rättigheter underminerats men också genom att denna politik skapat en grogrund för auktoritära populistiska rörelser.

■ Under försöken att stoppa terrorismen har metoder tyvärr introducerats som direkt strider mot de mänskliga rättigheterna (och dessutom fått motsatt effekt vad gäller terrorns spridning). Tortyr, "försvinnanden" och långvariga interneringar utan rättegång normaliserades under det amerikanska "kriget mot terrorism". Ansvar har aldrig utkrävs för dessa kränkningar. De har tvärtom fått ökad spridning genom samarbetet mellan nationella säkerhetsorgan.

■ Avsaknaden av en kritisk, politisk kontroll av säkerhetstjänsterna – med åtföljande straffrihet – har blivit ännu ett allvarligt hot mot rättigheterna.

■ Frågor om mänskliga rättigheter har också fått lägre prioritet inom FN och flera andra internationella organisationer. Tröskeln för åtgärder mot uppenbara kränkningar har höjts påtagligt. Skälet är uppenbart: medlemsstaterna är ointresserade, andra intressen väger över. Att det inte minst gäller stormakter som USA, Kina och Ryssland har förstås fått effekt.

Det är hög tid att motstånd mobiliseras mot dessa skadliga tendenser. Opposition mot kränkningarna finns alltså på många håll. Sådana människorättsförsvare måste få vårt stöd – samtidigt som vi bekämpar de illiberala krafterna på vår hemmaplan. ■■■

FÖRKLARINGEN SOM LADE GRUNDEN

1948

Allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter antas av FN.

1950

Europakonventionen om mänskliga rättigheter antas av Europarådets medlemmar. Idag omfattar den alla europeiska länder utom Kosovo, Vatikanen och Vitryssland.

1961

Amnesty International bildas.

1965

FN antar konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering.

1966

FN antar Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och Konventionen om ekonomiska, sociala och ekonomiska rättigheter.

1979

CEDAW, Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, antas.

Den 10 december har det gått 70 år sedan FN antog en allmän förklaring om mänskliga rättigheter. Här ger vi en kort introduktion till detta dokument som är grunden för Amnestys arbete.

TEXT: ULF B ANDERSSON

Den 10 december 1948 samlades FN:s generalförsamling till möte i Palais de Chaillot i den franska huvudstaden Paris. På dagordningen stod resolution 217 om en allmän förklaring om mänskliga rättigheter. Dess 30 artiklar var inget bindande dokument för medlemsstaterna utan just en allmän förklaring från det internationella samfundet.

Av FN:s dåvarande 58 medlemsstater röstade 48 ja till resolutionen. Två länder; Honduras och Jemen, deltog inte i omröstningen. Åtta länder valde att lägga ned sina röster: Jugoslavien, Polen Saudiarabien, Sovjetunionen, Sydafrika, Tjeckoslovakien, Ukraina och Vitryssland.

Arbetet med det som kom att bli Allmänna förklaringen hade inletts år 1946. *Eleanor Roosevelt*, diplomat från USA, *Charles Malik*, diplomat och filosof från Libanon, *René Cassin*, jurist från Frankrike, *John Peters Humphrey*, jurist från

Kanada och *Peng Chun Chang*, diplomat och jurist från Kina, brukar anges som textens upphovspersoner.

Under gruppens arbete skulle olika intressen och uppfattningar vägas mot varandra. När beslutet togs 1948 hade dock det kalla kriget mellan väst och öst inletts och i Sydafrika hade regeringen fattat beslut om apartheid, ett system där människor definierade efter hudfärg skulle hållas åtskilda.

Först år 1966 kunde två internationella konventioner antas om rättigheterna. Tio år senare hade tillräckligt antal länder ratificerat, det vill säga juridiskt förbundet sig att följa avtalet, och konventionerna började gälla för de länder som ansluter sig. Inom FN-systemet har sedan en rad konventioner antagits där Konventionen om barns rättigheter från 1989 nu har ratificerats av alla medlemsstater utom USA.

År 1993 höll FN en världskonferens om mänskliga rättigheter i Österrikes huvud-

stad Wien där 8 000 personer deltog. Vid mötet antogs Wiendeklarationen där det slogs fast att rättigheterna i de båda konventionerna från 1966 var sammanlänkade och odelbara. I förberedelserna inför mötet i Wien hade en rad asiatiska länder försökt hävda att det fanns en asiatisk syn på mänskliga rättigheter som skulle skilja sig från en "västerländsk" syn. Resultatet av mötet blev dock att synen på mänskliga rättigheter som universella, det vill säga gäller för alla, blev fastslagen.

Allmänna förklaringen är ett dokument av sin tid, det vill säga 1948. Synen på mänskliga rättigheter, däribland kvinnors och hbtqi-personers rättigheter, har utvecklats inom FN-systemet och det har ansetts utsiktslöst att gå in och stryka eller lägga till i själva förklaringen. En rad FN-kommittéer och regionala domstolar, däribland Europadomstolen och Interamerikanska domstolen, har också stärkt medborgarnas rättigheter gentemot stater.

Olika källor tvistar om det är Bibeln, Jehovas vittnens skrift "Lyssna till Gud" eller Allmänna förklaringen som är den mest översatta texten i världen och uppgifterna om antalet översättningar av Allmänna förklaringen varierar mellan 370 och 503 språk. Att den under sina 70 år har fått stor spridning är det dock ingen tvekan om. För

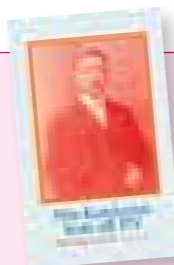
TEXTEN. Eleanor Roosevelt var en av dem som skrev dokumentet om mänskliga rättigheter som FN antog 1948. FOTO: UN

LÄS MER

På nästa uppslag låter vi, i samarbete med tyska Amnesty Journal, den tyske illustratören *Oliver Grajewski* ge sin bild av Allmänna förklaringen. Sedan följer alla 30 artiklar, dock utan förordet till Allmänna förklaringen (den kan dock lätt hittas på internet).

LÄSTIPS

År 2016 kom *Hans Ingvar Roth* med "När Konfucius kom till FN" (Dialogos förlag), en biografi över Peng Chun Chang, den kinesiske diplomaten och filosofen, som var en av personerna bakom Allmänna förklaringen.

WELCOME!

Namn?
Skyldig!

Min!

What is the best way to do this?

!

BRUCE

Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna

ARTIKEL 1

Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap.

ARTIKEL 2

Var och en är berättigad till alla de rättigheter och friheter som uttalas i denna förklaring utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt. Ingen åtskillnad får heller göras på grund av den politiska, rättsliga eller internationella status som råder i det land eller det område som en person tillhör, vare sig detta land eller område är oberoende, står under förvaltarskap, är icke-självstyrande eller är underkastat någon annan begränsning av sin suveränitet.

ARTIKEL 3

Var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet.

ARTIKEL 4

Ingen får hållas i slaveri eller träldom; slaveri och slavhandel i alla dess former skall vara förbjudna.

ARTIKEL 5

Ingen får utsättas för tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

ARTIKEL 6

Var och en har rätt att överallt erkännas som en person i lagens mening.

ARTIKEL 7

Alla är lika inför lagen och är berättigade till samma skydd av lagen utan diskriminering av något slag. Alla är berättigade till samma skydd mot alla former av diskriminering som strider mot denna förklaring och mot varje anstiftan till sådan diskriminering.

ARTIKEL 8

Var och en har rätt till verksam hjälp från sitt lands nationella domstolar mot handlingar som kränker hans eller hennes grundläggande rättigheter enligt lag eller författning.

ARTIKEL 9

Ingen får godtyckligt anhållas, hållas fångslad eller landsförvisas.

ARTIKEL 10

Var och en är på samma villkor berättigad till en rättvis och offentlig förhandling vid en oberoende och opartisk domstol vid prövningen av

hans eller hennes rättigheter och skyldigheter och av varje anklagelse om brott mot honom eller henne.

ARTIKEL 11

1. Var och en som är anklagad för brott har rätt att betraktas som oskyldig till dess att hans eller hennes skuld lagligen har fastställts vid en offentlig rättegång, där personen åtnjuter alla rättssäkerhetsgarantier som behövs för hans eller hennes försvar.

2. Ingen får fällas till ansvar för en gärning eller underlåtenhet som inte utgjorde ett brott enligt nationell eller internationell lag vid den tidpunkt då den begicks. Det får inte heller utmätas strängare straff än vad som var tillämpligt vid den tidpunkt brottet begicks.

ARTIKEL 12

Ingen får utsättas för godtyckligt ingripande i fråga om privatliv, familj, hem eller korrespondens och inte heller för angrepp på sin heder eller sitt anseende. Var och en har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden och angrepp.

ARTIKEL 13

1. Var och en har rätt att fritt förflytta sig och välja bostadsort inom varje stats gränser.

2. Var och en har rätt att lämna varje land, även sitt eget, och att återvända till sitt land.

ARTIKEL 14

1. Var och en har rätt att i andra länder söka och åtnjuta asyl från förföljelse.

2. Denna rätt får inte åberopas vid rättsliga åtgärder som genuint grundas på icke-politiska brott eller på gärningar som strider mot Förenta nationernas ändamål och grundsatsar.

ARTIKEL 15

1. Var och en har rätt till en nationalitet.

2. Ingen får godtyckligt fråntas sin nationalitet eller nekas rätten att ändra nationalitet.

ARTIKEL 16

1. Fullvuxna män och kvinnor har rätt

att utan någon inskränkning med avseende på ras, nationalitet eller religion ingå äktenskap och bilda familj. Män och kvinnor skall ha samma rättigheter i fråga om äktenskaps ingående, under äktenskapet och vid dess upplösning.

2. Äktenskap får endast ingås med de blivande makarnas fria och fulla samtycke.

3. Familjen är den naturliga och grundläggande enheten i samhället och har rätt till samhällets och statens skydd.

ARTIKEL 17

1. Var och en har rätt att äga egendom, både enskilt och tillsammans med andra.

2. Ingen får godtyckligt fråntas sin egendom.

ARTIKEL 18

Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion och trosuppfattning och att, ensam eller i gemenskap med andra, offentligen eller enskilt, utöva sin religion eller trosuppfattning genom undervisning, andaktsutövning, gudstjänst och religiösa sedvänjor.

ARTIKEL 19

Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser.

ARTIKEL 20

1. Var och en har rätt till frihet i fråga om fredliga möten och sammanslutningar.

2. Ingen får tvingas att tillhöra en sammanslutning.

ARTIKEL 21

1. Var och en har rätt att delta i sitt lands styre, direkt eller genom fritt valda ombud.

2. Var och en har rätt till lika tillträde till offentlig tjänst i sitt land.

3. Folkets vilja skall utgöra grundvalen för statsmakternas myndighet. Folkviljan skall uttryckas i periodiska och verkliga val, som skall genomföras med tillämpning av allmän och lika rösträtt och hemlig röstning eller ett likvärdigt fritt röstförfarande.

ARTIKEL 22

Var och en har, i egenskap av samhällsmedlem, rätt till social trygghet,

och är berättigad till att de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som krävs för hävdandet av hans eller hennes människovärde och utvecklingen av hans eller hennes personlighet, förverkligas genom nationella åtgärder och mellanfolkligt samarbete i enlighet med varje stats organisation och resurser.

ARTIKEL 23

1. Var och en har rätt till arbete, fritt val av sysselsättning, rättvisa och tillfredsställande arbetsförhållanden samt till skydd mot arbetslöshet.

2. Var och en har utan diskriminering rätt till lika lön för lika arbete.

3. Var och en som arbetar har rätt till en rättvis och tillfredsställande ersättning som ger honom eller henne och hans eller hennes familj en människovärdig tillvaro och som vid behov kan kompletteras med andra medel för socialt skydd.

4. Var och en har rätt att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att värna sina intressen.

ARTIKEL 24

Var och en har rätt till vila och fritid, innefattande skälig begränsning av arbetstiden samt regelbunden betald ledighet.

ARTIKEL 25

1. Var och en har rätt till en levnadsstandard tillräcklig för den egna och familjens hälsa och välbefinnande, inklusive mat, kläder, bostad, hälsovård och nödvändiga sociala tjänster samt rätt till trygghet i händelse av arbetslöshet, sjukdom, invaliditet, makas eller makes död, ålderdom eller annan förlust av försörjning under omständigheter utanför hans eller hennes kontroll.

2. Mödrar och barn är berättigade till särskild omvårdnad och hjälp. Alla barn skall åtnjuta samma sociala skydd, vare sig de är födda inom eller utom äktenskapet.

ARTIKEL 26

1. Var och en har rätt till utbildning. Utbildningen skall vara kostnadsfri, åtminstone på de elementära och grundläggande stadierna. Den elementära utbildningen skall vara obligatorisk. Yrkesutbildning och teknisk utbildning skall vara tillgänglig för alla. Den högre utbildningen skall vara öppen för alla med hänsyn till deras förmåga.

2. Utbildningen skall syfta till att ut-

veckla personligheten till fullo och till att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Utbildningen skall också främja förståelse, tolerans och vänskap mellan alla nationer, rasgrupper och religiösa grupper samt främja Förenta nationernas verksamhet för fredens bevarande.

3. Rätten att välja utbildning för barnen tillkommer i första hand deras föräldrar.

ARTIKEL 27

1. Var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner.

2. Var och en har rätt till skydd för de ideella och materiella intressen som härrör från vetenskapliga, litterära och konstnärliga verk till vilka han eller hon är upphovsman.

ARTIKEL 28

Var och en har rätt till ett socialt och internationellt system där de rättigheter och friheter som behandlas i denna förklaring till fullo kan förverkligas.

ARTIKEL 29

1. Var och en har plikter mot samhället, i vilket den fria och fullständiga utvecklingen av hans eller hennes personlighet ensam är möjlig.

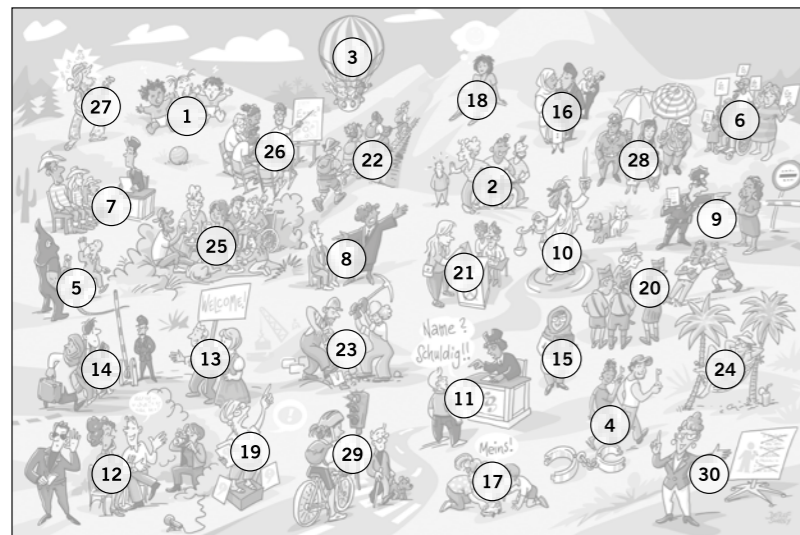
2. Vid utövandet av sina rättigheter och friheter får en person endast underkastas sådana inskränkningar som har fastställts i lag och enbart i syfte att trygga tillbörlig hänsyn till och respekt för andras rättigheter och friheter samt för att tillgodose ett demokratiskt samhälles berättigade krav på moral, allmän ordning och allmän välfärd.

3. Dessa rättigheter och friheter får inte utövas på ett sätt som är oförenligt med Förenta nationernas ändamål och grundsatsar.

ARTIKEL 30

Ingenting i denna förklaring får tolkas som att det innebär en rätt för en stat, en grupp eller en enskild person att ägna sig åt en verksamhet eller att utföra en handling som syftar till att omintetgöra någon av de rättigheter eller friheter som anges i förklaringen.

Antagen den 10 december 1948 av Förenta nationernas generalförsamling. Detta är UD:s officiella översättning från 2000-talet.

KUMI NAIDOO

vill se ett förändrat Amnesty

70-ÅRSFIRANDET AV mänskliga rättigheter borde användas för att vitalisera kampen för mänskliga rättigheter. Men för att nå framgång behöver rörelser som Amnesty förändras. Det anser Kumi Naidoo, Amnesty Internationals nye generalsekreterare.

TEXT: MALENE HAAKANSSON ÖVERSÄTTNING: ULF B ANDERSSON

Bomber tillverkade i västländer faller över oskyldiga civila i Jemen. Flyktingar och migranter drunknar i Medelhavet när de försöker nå Europa. Militära ledare i Myanmar har hittills klarat sig undan rättvisa när de har planerat och genomfört etnisk rensning av landets egna invånare.

Man kan undra om det finns så mycket att fira den 10 december när FN:s Allmänna förklaring om mänskliga rättigheter fyller 70 år.

Amnesty Internationals nye generalsekreterare Kumi Naidoo håller med om att det fortfarande är långt kvar när det gäller humanitet och mänskliga rättigheter.

– När Berlinmuren föll trodde många människor att det skulle bli en fred som gav utdelning, en explosion av demokrati och att medborgerliga och politiska rättigheter

var inne på en mycket positiv väg. Nu skulle vi kunna fokusera på utökade sociala och ekonomiska rättigheter. Den sorgliga verkligheten idag är att vi i alltför många länder ser ett minskat medborgerligt utrymme och en avsaknad av föreningsfrihet, yttrandefrihet och mötesfrihet, säger Kumi Naidoo.

Han betonar att ovannämnda friheter är det som tillåter oss att ha livfulla och aktiva samhällen:

– Dessa friheter är under allvarligt hot. Och då inte bara i länder där demokrati och folkligt deltagande har begränsats utan till och med i länder som historiskt har sett sig själva som främjare av mänskliga rättigheter.

Kumi Naidoo argumenterar för att rörelsen för mänskliga rättigheter inte ska stå och se på när mänskliga rättigheter urholkas utan istället ska använda 70-årsfirandet för att vitalisera kam-

”Aktivism är inte att tala med människor som har samma åsikt som oss.”

Kumi Naidoo

Kumi Naidoo föddes i hamnstaden Durban i Sydafrika 1965. Som 15-åring organiserade han en protest mot apartheid som slutade med att han relegerades från sin skola. År 1986 anklagades han för att ha brutit mot det rådande undantagstillståndet och lämnade då landet. Han levde i exil i Storbritannien till 1990 då Nelson Mandela frigavs. Kumi Naidoo återvände då till Sydafrika för att arbeta med ANC, och fokuserade på utbildning och att ge kraft till historiskt utsatta samhällsgrupper. 1998–2008 var han generalsekreterare för Civicus, en internationell organisation för civilsamhället.

2009–2015 var han internationell chef för Greenpeace och fick stor uppmärksamhet när han deltog vid fredliga aktioner mot Shell och Gazprom i Arktis. År 2011 fick han tillbringa några dagar i häkte i Grönland. Kumi Naidooos senaste uppdrag har varit som grundare och interimsordförande för organisationen “Africans Rising for justice, peace and dignity”.

FOTO: AI

GRIPEN. Greenpeace-chefen Kumi Naidoo (till höger) och den norske aktivisten Ulvar Arnkvaern greps den 17 juni 2011 efter att bordat en oljerigg utanför Grönland.

FOTO: ULRİK BANG/AFP/TT

I SYRIEN. Kumi Naidoo besöker en förstörd skola i Raqqa i norra Syrien den 10 oktober 2018. Raqqa var huvudstad för IS, Islamiska staten.

FOTO: WIKIPEDIA

Rosa Parks

Rosa Parks (1913–2005) var en afroamerikansk medborgarrättskämpa i USA. Den 1 december 1955 vägrade hon acceptera rasåtskillnaden på en buss i Montgomery, Alabama, och greps av polis. 21 december 1956 slog USA:s högsta domstol fast att segregerade bussar inte var tillåtna.

FOTO: WIKIMEDIA

Nelson Mandela

Nelson Mandela (1918–2013) var aktiv i ANC (Afrikanska nationalkongressen) och fick år 1993 Nobels fredspris. Sedan ANC och PAC förbjöds av apartheidregimen bildade ANC år 1962 en väpnad gren, Umkonto we Sizwe, som leddes av Mandela. Han dömdes 1964 i en stor rättegång mot ANC-ledare till livstids fängelse. Vid de första fria valen i Sydafrika 1994 blev Nelson Mandela president.

FOTO: WIKIMEDIA

Mahatma Gandhi

Mahatma Gandhi (1869–1948) arbetade med icke-våldsmotstånd för att Indien skulle bli självständigt från Storbritannien. Han mördades av en hinduisk extremist som motsatte sig Gandhis idé om samexistens mellan hinduer och muslimer. Gandhis lära om "satyagraha", "motstånd mot det onda genom aktivt icke-våldsmotstånd", har fått stor betydelse runt om i världen.

pen för mänskliga rättigheter. Kumi Naidoo, som har ägnat sitt liv åt att kämpa för social rättvisa, menar att bakslagen för mänskliga rättigheter beror på att många politiska ledare har förrått sina folks förtroende. Vi har också sett hur korruption och egenintresse har brett ut sig liksom otillräckliga försök att förstå vanliga människors ångest och oro.
– Vi ser hur människors åsikter rör sig i mycket oroande riktningar. Men jag vill inte klandra människor för att de på grund av rädsla rör sig in i en mentalitet som är isolatistisk och i otakt med mänskliga rättigheter, menar Kumi Naidoo.

Han vädjar till förkämpar för mänskliga rättigheter att göra skillnad i hur de behandlar människor som har röstat på höger- och nationalistiska partier och de faktiska politiker som driver en politik riktad mot mänskliga rättigheter:

– Vi måste förstå dessa väljares rädsla och oro och erkänna att de är våra systrar och bröder, hur hårt det än kan vara. Vi måste se hur vi kan bygga en bro till dem och hur vi kan vinna tillbaka dem att respektera mänskliga rättigheter.

För att lyckas vinna tillbaka människor

som har röstat för politiska ledare som USA:s president Donald Trump, franska presidentkandidaten Marine Le Pen och Brasiliens nyvalde president Jair Bolsonaro måste Amnesty ha en ödmjuk inställning och bli en bättre lyssnare.

– Aktivism är inte att tala med människor som har samma åsikt som oss, det är slö aktivism, säger Kumi Naidoo. Vi måste ha en dialog med människor som har andra perspektiv än vad vi har. Hur långt bort en persons åsikter än är från våra uppfattningar så måste vi ha självförtroendet att det är möjligt – om vi är respektfulla och inte arroganta – att vinna en diskussion och få människor att närma sig respekt för en människorättskultur.

Förutom att fokusera mer på människor med andra åsikter än Amnestys så måste själva aktivismen vara mer robust för att bryta igenom, anser den nye generalsekreteraren.

– Mot dem som har makten – regeringar och företag – som framhåver åsikter som går mot mänskliga rättigheter måste vi ha modet att motarbeta dem fredligt men på ett kraftfullt sätt. Det är därför som jag starkt förespråkar att civil olydnad används som ett sätt att föra ut våra åsikter till mäktiga

politiska ledare, som leder oss mot katastrof, säger Kumi Naidoo.

Med civil olydnad menar han att man måste "vara beredd att bryta mot en lag som är orättvis eller en lag som kommer att utvecklas till orättvisor". Han tillägger snabbt att det inte finns någon anledning att vara orolig. Civil olydnad måste alltid vara fredlig och anpassas till den lokala kontexten.

– Se bara på historien: Rosa Parks från USA, Nelson Mandela från Sydafrika och Mahatma Gandhi från Indien, säger Kumi Naidoo. Vid höjdpunkterna av deras motstånd baktalades de i samhället och de kastades alla i fängelse och fick utstå förtryck. När man ser på dem idag så byggs monument för att hedra dem.

Aktivism är ingen popularitetstävling, framhåller Kumi Naidoo. För att gå framåt när det gäller mänskliga rättigheter måste man gå emot status quo i tankesätten och känna sig trygg med det. Hans åsikt är att det inte finns någon motsättning mellan dialog och överenskommelser å ena sidan och fredlig, robust och livlig aktivism å andra sidan. Det gör bara Amnesty starkare om man kan omfamna bägge synsätten.

Den nye sydafrikanske generalsekreteraren vill också se en annan förändring; mer samarbete med företag.

– Vi ska inte avfärda företag som en homogen kategori, påpekar Kumi Naidoo. Vi måste identifiera de mest progressiva delarna inom företagsvärlden som vi kan övertala att agera på ett annorlunda sätt.

Kumi Naidoo ser ingen motsättning i sina uppfattningar om aktiv civil olydnad och engagemang med partners inom företagsvärlden – tvärtom:

– När jag var chef för Greenpeace International så märkte jag att jag kunde få de flesta vd-ar och stora företag att möta mig i samtal om det behövdes. Som en vd förklarade för mig: Vi föredrar att ha dig runt bordet i samtal med oss, annars skulle vi som företag finnas på din lista för aktioner.

Kumi Naidoo tror att både regeringar och företag kommer att ta Amnesty mer på allvar och vilja samarbeta då organisationen står för god kvalitet både i sina utredningar och sin aktivism:

– De kan se att vi har förmågan att skada deras anseende och position i samhället. I dagens värld kan anseendekapitalet för företagen vara lika livsviktigt för ett företags framgång som konventionellt kapital. IIII

FOTNOT: Intervjun gjordes i Köpenhamn i slutet av oktober. Den publiceras också i danska Amnestys tidning och i tyska Amnesty Journal.

FN-RAPPORT: DETTA ÄR FOLKMORD!

Det är sällsynt att FN i sina utredningar talar om folkmord men nu anklagas de ledande generalerna i Myanmar för folkmord mot rohingyer.

TEXT: ULF B ANDERSSON

Den 18 september presenterade FN:s oberoende undersökningsmission en rapport på 444 sidor om situationen i Myanmar (Burma). Tre utredare; *Marzuki Darusman*, *Radhika Coomaraswamy* och *Christopher Sidoti*, har på uppdrag av FN:s råd för mänskliga rättigheter i Genève, undersökt situationen för civilbefolkningen i delstaterna Rakhine, Kachin och Shan.

I Kachin och Shan har väpnade konflikter pågått länge medan situationen i Rakhine förvärrades i augusti 2017. Då svarade militären på en serie attacker från en väpnad grupp, ARSA, med att inleda en systematisk etnisk rensning av rohingyer från delstaten. På kort tid strömmade omkring 700 000 rohingyer över gränsen till Bangladesh där de nu lever i överfyllda läger. Efter tidigare våldsbrott, både 2012 och 2016, fanns redan tiotusentals flyktingar i Bangladesh.

FN-utredarna var chockade över de vittnesmål de tog emot. – Omfattningen, brutaliteten och systematiken i våldtäkterna och våldet tyder på att de var en del av en avsiktlig strategi för att skrämja, terrorisera eller straffa civilbefolkningen, sade Radhika Coomaraswamy enligt UN News.

Rapporten pekar ut den högsta ledningen i Tatmadaw, Myanmars väpnade styrkor, som ansvariga. Och överst på listan står landets överbefälhavare *Min Aung Hlaing*.

– Vi har kommit fram till att förundersökning och åtal är försvarbart, med fokus på de högsta generalerna i Tatmadaw, när det gäller tre brottskategorier i internationell rätt: folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, sade Christopher Sidoti.

Utredningsgruppen vill att ICC, Internationella brottmålsdomstolen, får ta sig

an dessa brott genom att FN:s säkerhetsråd hänskjuter situationen i Myanmar till ICC. Säkerhetsrådet har möjlighet att göra detta då ett land som Myanmar inte är anslutet till Romstadgan. Två gånger tidigare har säkerhetsrådet hänskjutit fall till ICC; Darfur i Sudan år 2005 och Libyen år 2011.

I dagsläget är det dock få som tror att Kina, som är nära allierat med Myanmar, skulle acceptera ett hänskjutande till ICC och Kina har vetorätt i FN:s säkerhetsråd.

Den 18 september meddelade dock ICC:s chefsåklagare *Fatou Bensouda* att hon har fått klartecken att inleda en preliminär undersökning som rör brottet deportation. I och med att Bangladesh är medlem i ICC har domarna i Haag, som ger tillstånd till åklagaren, ansett

att ICC har rätt att ta sig an fallet med de fördrivna rohingyerna då de har deporterats till Bangladesh. *Fatou Bensouda* meddelade att åklagarkontoret nu kommer att ta ett första steg som kan leda till åtal mot de ansvariga i Myanmar och utslöt inte att även andra brott kan tas upp i utredningen.

juni 2016 slog en FN-utredning fast att yazidier hade utsatts för folkmord av Islamiska staten, som då kontrollerade stora delar av Irak och Syrien. Även där uppmanade utredarna FN:s säkerhetsråd att ingripa genom att hänskjuta situationen till ICC.

Under ICC:s förra chefsåklagare *Luis Moreno-Ocampo* (2003-2012) efterlyste ICC år 2008 Sudans president *Omar al-Bashir* för folkmord i Darfur. Tio år senare har inga framgångar nåtts i det fallet. ■■■

FÖRDRIVNA.
Rohingyer på flykt den 16 oktober 2017. FN-utredare kallar det "folkmord".

FOTO: MUNIR UZ ZAMAN/AFP/TT

BROTTENS BROTT:

FOLKMORD

DEN 9 DECEMBER 1948 antog FN:s generalförsamling en konvention mot folkmord. Det var resultatet av ett enträget arbete av juristen Raphaël Lemkin. Den tidigare FN-domaren Lennart Aspegren beskriver här vikten av arbetet mot "brottens brott", folkmord.

TEXT: LENNART ASPEGREN

Det fanns en gång en framstående polsk-judisk jurist som hette *Raphaël Lemkin*. År 1940, under andra världskriget, lyckades han fly från Polen till Sverige. Efter en tids verksamhet i Stockholm tog han sig 1941 över Sovjet och Japan till USA.

I en bok om den tyska ockupationen i Europa förde han 1944 fram idén att försöka skapa en allmängiltig norm mot vad han kallade *genocide* – på svenska något oegentligt översatt till "folkmord". Lemkin avsåg främst skeenden som förföljelserna 1915 av armenier och andra kristna folkgrupper i Osmanska riket och Förintelsen på 1930-

och 1940-talen av judar och andra under nazisternas ockupation i Europa.

Lemkin kom året därpå, 1945, att medverka i rättegången i Nürnberg mot de nazistiska ledare som gripits. Den första domen där avkunnades hösten 1946. Till Lemkins besvikelse använde tribunalen inte ordet folkmord.

Men han fortsatte att utveckla sin idé genom att lansera tanken på en internationell konvention, som skulle göra det möjligt för domstolarna i länder världen över att lagföra folkmördare. För att förverkliga det förslaget sökte Lemkin sig till det nybildade FN:s högkvarter i New York. Som ensam men enveten lobbyist lyckades han till slut, 1948, med den otroliga bedriften att övertyga medlemsstaterna om att anta en konvention mot folkmord.

svensk version definieras folkmord i konventionen så här:

"För folkmord döms den som, i syfte att helt eller delvis förrinta en nationell, etnisk eller rasmässigt bestämd eller religiös folkgrupp som sådan, (a) dödar en medlem av folkgruppen, (b) tillfogar en medlem av folkgruppen allvarlig smärta eller skada eller utsätter denne för svårt lidande, (c) påtvingar medlemmar av folkgruppen levnadsvillkor som är ägnade att medföra

FOTO: WIKIMEDIA

Raphaël Lemkin

FOLKMORDSDOM. Lennart Aspegren var en av domarna i FN:s Rwandatribunal. Han var också med och bildade den svenska sektionen av Amnesty International 1964 och satt i sektionens styrelse 1970-1976.

FOTO: UN

att folkgruppen helt eller delvis förrintas, (d) vidtar åtgärder som är ägnade att förhindra att barn föds inom folkgruppen, eller (e) genom tvång för över ett barn som inte fyllt arton år från folkgruppen till en annan grupp."

Den 8 april 1994 inleddes i Rwandas huvudstad Kigali ett av de värsta massmorden i historien. Det var uttryckligen inspirerat av Förintelsen. Genom välplanerade aktioner dödades regimens hantlangare för hand – med machete och andra primitiva redskap – på 100 dagar närmare en miljon civila rwandier, de flesta från en minoritetsgrupp, tutsi.

FN och Säkerhetsrådet stod handfallna. Man skyllde på att man inte hade fått några "early warnings". I själva verket fanns det många sådana varningar – för den som ville höra och se. Det som främst saknades var i stället medlemsstaternas politiska vilja att genomföra ansvarsfulla reaktioner.

En unik FN-utredning, ledd av *Ingvar Carlsson*, visade med all önskvärd tydlighet att det var en olycklig kombination av ineffektivitet inom FN och nationell protektionism som hade lamslagit organisationen. Mandatet för FN-truppen, som fanns på plats i Rwanda, kom för sent och blev i sak alldeles för begränsat. Och det blev dessutom tillämpat på ett ängsligt och

INFÖR RÄTTA. I Nürnberg inleddes 20 november 1945 de allierades rättegång mot 24 militära och politiska ledare i Nazityskland.

Foto: US Government/Wikimedia

MASSAKER.
Den 15 april 1994 sökte över 5 000 människor skydd i kyrkan i Ntarama. De mördades med machetes, granater, skott eller brändes levande. Kyrkan är nu ett minnesmonument.

FOTO: SCOTT CHACON/WIKIMEDIA

osäkert vis. Ansvarskedjan var illa organiserad. Regeringarna i världen ställde bara otillräckligt upp med soldater och materiel.

Av olika anledningar motarbetade främst Frankrike och USA de nödvändiga insatserna. Också länder som Sverige fallerade, när det gällde att ställa upp med trupp. Kort sagt: på ett förödande sätt hade det internationella samfundet och FN efter en serie misstag i ett akut läge visat sin hjälplöshet.

Dock beslöt Säkerhetsrådet hösten 1994, att i Arusha i Tanzania sätta upp en särskild tribunal för att lagföra arkitekterna bakom massakern, ”the big fish”. De skulle ställas inför rätta för allvarliga brott mot internationell humanitär rätt, folkmord och brott mot mänskligheten.

Själv blev jag, med EU:s stöd, av FN:s

generalförsamling utsedd till en av de första domarna. Efter att i sammanlagt nära fem år på heltid ha verkat inom organisationen kan jag säga att erfarenheterna var blandade. Där finns stora brister att bota, men också stor kapacitet att ta till vara.

Vi var i tribunalen professionellt beredda på många juridiska stötestenar. Men det svåraste blev trots allt att i timmar och dagar och månader lyssna till överlevandets modiga vittnesberättelser om våld av grövsta slag.

Förövarna sade att de försökte att till Afrika föra över de metoder som nazisterna hade arbetat ut. Propagandan spreds genom radio: ”Utrotta kackerlackorna!” Parader med glada sånger och musik följde på övergreppen.

Rwandatribunalens avgörande i fallet ”Akayesu 1998” (finns på tribunalens hemsida: <http://unictr.irmct.org/>) anses inom

den internationella rätten fortfarande som det främsta prejudikatet i ämnet.

Vi utvecklade där speciellt ett par väsentliga punkter i konventionens beskrivning av folkmord.

Vi slog fast att folkmord är det värsta av alla brott, ”the crime of crimes”. Vi betonade att ordet ”syfte” avser det som brukar kallas direkt uppsåt. Det vill säga att de faktiska omständigheterna i fallet ska ge vid handen att gärningsmannen har eftersträvat resultatet av sitt handlande. Vi kom fram till att ”folkgrupp” bör tolkas som något som är mer stabilt, mer permanent och som av omgivningen betraktas som en grupp. Men det avgörande ska vara att gruppen själv definierar sig som en sådan. Inte minst viktigt förklarade vi att konventionens uttryck ”allvarlig smärta eller skada” och ”svårt lidande” också kan innefatta sexuella övergrepp. Med andra ord: att folkmord kan begås även genom våldtäkt.

Dessförinnan hade ingen någonsin dömts för folkmord. Raphaël Lemkins konvention hade fått sova i 50 år.

Sedan har det kommit en rad folkmordsdomar, både i Rwandatribunalen och i systertribunalen för ex-Jugoslavien, placerad i Haag. Straffen avtjänas i olika länder. En person som dömts i Jugoslavientribunalen blev exempelvis placerad i kriminalvårdsanstalt i Sverige. Vidare har FN:s domstol i Haag för rättstvister mellan stater, ICJ (International Court of Justice), i ett par fall på senare tid behandlat också brottet folkmord. Även i Sverige har flera mål om medverkan i folkmordet i Rwanda avgjorts.

Med utgångspunkt i folkmordet 1994 lade en internationell kommission i Kanada år 2000 fram rättsliga riktlinjer för metoder att möta allvarliga och systematiska brott mot mänskliga rättigheter. De rör inte bara humanitära interventioner, alltså militära insatser med FN-stöd, utan också staternas allmänna ansvar att skydda (Responsibility to protect, förkortat R2P). Under Stockholm International Forum 2004, anordnat av statsminister

Göran Persson, presenterade FN-chefen Kofi Annan i anslutning till R2P ett speciellt system för att hålla Säkerhetsrådet underrättat om sådana massiva och systematiska brott mot mänskliga rättigheter som kunde hota internationell fred och säkerhet.

I en enkät för ett antal år sedan fick människor i länder drabbade av konflikt-situationer eller nöd frågan vad de helst av allt skulle önska sig. Deras första prioritet visade sig vara ”rättvisa”. Att offentligen skippa ökad rättvisa utgör alltså en viktig byggsten, när det gäller att bygga fred. Som det heter: ”Justice should be done and seen to be done.”

Men dessvärre har det sedan överlag varit ganska glest med att få fram mål om folkmord eller brott mot mänskligheten eller krigsförbrytelser, både nationellt och internationellt. Särskilt anmärkningsvärt är att ICC (Internationella brottmålsdomstolen) har haft det svårt att komma i gång. Det beror delvis på USA:s opåkallat negativa inställning till hela ICC, men delvis också på ICC:s förre åklagare, *Luis Moreno-Ocampo*, som enligt många mening dessvärre visade sig brista i utövningen av sin tjänst.

Det lär inte saknas fall. Bara listan på massvåldtäkter som vapen i konflikter i skilda världsdelar kan göras skrämmande lång.

Bara i Sverige lär det finnas ett tusental personer som är misstänkta för internationella brott, begångna i förfluten tid, och det är angeläget att lagföra dem. Polis, åklagare och domstolar behöver alltså resurser.

I fråga om nyare brottslighet, begången efter den 1 juli 2014, har vi äntligen fått tillgång till en tidsenlig lagstiftning om internationella brott, nämligen lagen (2014:406) om straffansvar för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Det är förstas angeläget att också dess praktiska tillämpning följs upp.

Raphaël Lemkin är i högsta grad värd att minnas och hedras. Han dog 1959 i New York, ensam, utarmad och ganska bortglömd. ■■■

Detta är en något förkortad version av en artikel som ursprungligen publicerades på DN Kultur 27 december 2016.

JOURNALISTER DÖDADE I INDIEN

INDIEN. Situationen för journalister i Indien fortsätter att vara allvarlig. Den 1 november konstaterade CPJ, Committee to Protect Journalists, att två journalister hade dödats under samma vecka.

Den 29 oktober fördes **Chandan Tiwari**, reporter på dagstidningen Aj, bort i delstaten Jharkhand. Han återfanns senare i en skog svårt misshandlad och avled senare på sjukhus. Enligt CPJ misstänker polisen att Tiwari dog för att han rapporterat om korruption hos en lokal entreprenör.

Den 30 oktober dog videojournalisten **Achyutananda Sahu** i delstaten Chhattisgarh.

Videojournalisten Achyutananda Sahu.

Han arbetade för den statliga TV-stationen Doordarshan och följde en polistyrka som attackerades av maoistrebeller. Förutom Sahu dödades två poliser i attacken. IIII

FOTO: DOORDARSHAN

FOTO: FRANCOIS GUILLOT/AFP/TT

PROTEST. Omkring 150 människorättsförsvarare deltog vid toppmötet i Paris. Här en samling vid Eiffeltornet för att kräva skydd för människorättsförsvarare.

Människorätts försvarare attackeras

ATTACKERNA MOT försvarare av de mänskliga rättigheterna ökar världen över. Experter menar att stater inte gör tillräckligt för att vända utvecklingen. Den 29–31 oktober hölls ett möte i Paris där ett stort antal experter och aktivister hade samlats för att diskutera situationen för människorättsförsvarare.

En av deltagarna var FN:s chef för mänskliga rättigheter, **Michelle Bachelet**, som underströk hur viktiga aktivister är i denna kamp.

– Varje steg mot ökad jämlikhet, värdighet och ökade rättigheter har uppnåtts på grund av kamp och påverkansarbete från människorättsförsvarare, sade hon.

Mötet hölls samtidigt som 20 år har gått sedan FN:s deklaration om människorättsförsvarare antogs, vilken slår fast att alla människor har rätt till åsikts- och yttrandefrihet. Men trots konventionen fortsätter morderna på människorättsaktivister i många länder, utan att de skyldiga ställs till svars.

FN:s särskilda rapportör om situationen för människorättsförsvarare, **Michel Forst**, uttryckte nyligen sin oro över utvecklingen.

– Deklarationen innebär en milstolpe för de mänskliga rättigheterna, men trots det är jag mer bekymrad än någonsin. Vi står inför en djupt oroande situation för människorättsförsvarare, där läget förvärras över hela världen – trots att staterna har åtagit sig att försvara dem, sade Michel Forst.

Vid mötet i Paris underströk Amnesty Internationals generalsekreterare **Kumi Naidoo** att situationen är alarmerande.

– De faror som möter aktivister över hela världen har nått en krisartad nivå. Dagligen blir vanliga människor hotade, torterade, fängslade och mördade på grund av sin kamp eller för att de är de personer de är. Vi måste agera nu för att bekämpa den globala våg av repression

som drabbar människorättsförsvarare, sade han.

Mötet i Paris hade sammanfattats av en rad organisationer däribland Amnesty International, kvinnorrättsorganisationen AWID, människorättsfederationen FIDH, Front Line Defenders och Reportrar utan gränser.

Enligt Front Line Defenders begicks nästan 85 procent av morderna på människorättsförsvarare förra året i de latinamerikanska länderna Colombia, Brasilien, Guatemala, Honduras och Mexiko. Allra farligast är situationen i Colombia, där 120 aktivister uppges ha blivit mördade under förra året.

– Varje attack mot en människorättsaktivist innebär en attack mot de mänskliga rättigheterna – allas våra rättigheter, slog Michelle Bachelet fast.

THARANGA YAKUPITIYAGE
IPS/NEW YORK

ETT ÅR I HÄKTE

SPANIEN. Den 16 oktober hade det gått ett år sedan **Jordi Sánchez** och **Jordi Cuixart** häktades i Spanien. Jordi Sánchez var ordförande i organisationen ANC, den katalanska nationalförsamlingen, medan Jordi Cuixart var ordförande i kulturorganisationen Òmnium Cultural och bägge är anhängare av självständighet för Katalonien. I samband med den folkomröstning som hölls 1 oktober 2017 ska de bägge männen ha uppmanat människor att samlas utanför regeringsbyggnader i Barcelona för att stoppa försök från de centrala myndigheterna att stoppa omröstningen.

Amnesty anser att det är möjligt att Jordi Sánchez och Jordi Cuixart gjort sig skyldiga till ett åtalbart brott om det visar sig att de har uppmanat människor att försöka stoppa polisens arbete. Men nu har de åtalats för "uppvigling" och "uppror" och Amnesty anser att dessa anklagelser är ogrundade och att de måste frigges

då ett år i häkte saknar proportioner. Även PEN International anser att häktingarna är ogrundade. IIII

FOTO: GC/WIKIMEDIA

Jordi Sánchez

"FÖRBUD MOT KVINNIG KÖNSSTYMPNING MÅSTE FÖLJAS"

BURKINA FASO. År 1996 förbjöds kvinnlig könsstympning i Burkina Faso men sedvänjan lever kvar trots hot om fängelsestraff och böter. I september upprördes många i landet sedan 48 flickor drabbats av komplikationer i samband med stympningen. **Yves Boukari Traoré**, Amnestys chef i Burkina Faso, krävde att regeringen vidtar åtgärder för att könsstympningar stoppas. IIII

"Utvidga uppdraget i Västsahara"

Inför beslutet i FN:s säkerhetsråd den 31 oktober om en förlängning av FN:s mission i Västsahara, Minurso, krävde Amnesty att även mänskliga rättigheter ska ingå i Minursos uppdrag. FN övervakar sedan år 1991 vapenvilan mellan Marocko och Polisario i Västsahara men det är den enda FN-missionen som inte har något uppdrag att övervaka mänskliga rättigheter.

SKENA VRÄTTAD I INGUSJIE

RYSSLAND. **Oleg Kozlovsky**, en rysk medborgare som arbetar som utredare för Amnesty International, anlände till Ingusjienens huvudstad Magas den 5 oktober för att övervaka pågående fredliga demonstrationer mot gränsavtalet som

nyligen tecknades av ledarna i de ryska delrepublikerna Ingusjien och Tjetjenien. Natten den 6 oktober blev han inlurad i en bil av en man som påstod sig representera några som anordnade protester. Han kördes till en plats utanför staden

där han blev avklädd, hotad och misshandlad under två timmar.

– De riktade ett vapen mot mitt huvud och sade att de skulle döda mig, berättar Oleg Kozlovsky för Amnesty. Männerna påstod sig vara officerare från det lokala centret mot extremism, en specialenhet inom polisen. De krävde att få veta namnet på mina kontakter i Ingusjien och hotade med att döda min fru och mina barn om jag rapporterade vad som hade hänt.

– Men jag kommer inte låta mig skrämmas till tystnad. Det är absolut nödvändigt att världen får veta vilka risker som människorättsförsvarare och aktivister utsätts för i Ryssland. IIII

FOTO: AI

EN FAMILJS KAMP MOT FÖRTRYCKET

EGYPTEN

HUVUDSTAD:
Kairo.

POLITIK: **Formell självständighet från Storbritannien 1922. År 1952 störtades kungadömet och militären tog makten med Gamal Abdel Nasser som förgrundsgestalt.**

YTA:
1 010 408 km²
(Sverige:
449 964 km²)
BEFOLKNING:
94,8 miljoner.

Regimkritikern Laila Soueif och hennes familj har i årtionden kämpat för mänskliga rättigheter, frihet och social rättvisa i Egypten. Familjens öde visar dock hur mycket som återstår att göra.

TEXT & FOTO: KARIN MINAWI ÖVERSÄTTNING: NINA LEKANDER

Hemma i soffan försöker *Laila Soueif* lugna ner sin skuttande hund och röker den ena cigaretten efter den andra. Gång på gång drar hon handen genom sitt gråvita, burriga hår. Denna 62-åring är en pionjär i den egyptiska människorättsrörelsen. Hon har aldrig låtit sig tystas – än mindre så när hennes man eller två av hennes tre barn suttit fängslade. Hennes äldsta son, *Alaa Abd el-Fattah* sitter fortfarande av ett femårigt straff. Fängelsebesök och förhandlingar med domstolar och myndigheter är vardag för henne.

– Jag vet inte av något annat, säger *Laila Soueif*.

Drygt sju år har gått sedan *Hosni Mu-*

barak under den arabiska våren störtades från tronen efter 30 år vid makten. Sedan dess har mycket hänt: Först grep militären makten, sedan valdes en islamistisk president – *Muhammad Mursi* från Muslimska brödraskapet – men snart var militärrådet tillbaka när regeringen störtades sommaren 2013 och år 2014 blev *Abd al-Fattah al-Sisi* från SCAF, de väpnade styrkornas högsta råd, vald till president.

Trots att läget har lugnat sig något, skapar den usla ekonomin och den politiska situationen starkt missnöje. Inte minst då unga aktivisters krav på bröd, frihet och social rättvisa från revolutionen år 2011 aldrig har infriats. ▶

REGIMKRITIKER.
Laila Soueif med sin dotter *Mona Seif*.

FRÅN NASSER TILL AL-SISI

TEXT: ULF B ANDERSSON

1952

Kung Faruq störtlös av en grupp officerare och går i exil på franska Rivièren. Snart blir **Gamal Abdel Nasser** den starke mannen i de Fria officerarnas rörelse.

1956

Nasser nationaliserar Suezkanalen som har kontrollerats av Storbritannien. Israel, Storbritannien och Frankrike anfaller Egypten. USA, Sovjetunionen och FN tvingar fram ett tillbakadragande av ockupanterna.

1958

En union ingås mellan Egypten och Syrien kallad den Förenade Arabrepubliken. Nasser förespråkar en panarabisk socialism där arabvärlden ska förenas. 1961 upplöses unionen. Egypten blir bundsförvant med Sovjetunionen.

1962

I Jemen genomförs en republikansk kupp och inbördeskrig utbryter mellan republikaner och rojalister. Egypten engagerar sig på republikanernas sida och sammanlagt skickas 70 000 soldater till Jemen. 1967 drar sig Egypten tillbaka utan att ha lyckats segra i det som kallas "Egyptens Vietnamkrig".

1967

Efter att Nasser hotat Israel med krig och stängt Tiransundet för sjöfart går Israel till angrepp den 5 juni. Efter sex dagar har Israel besegrat Egypten, Jordanien och Syrien. Israel ockuperar hela Sinai, inklusive Gaza, Västbanken och Golanhöjderna.

1970

Gamal Abdel Nasser dör och **Anwar Sadat** blir president.

FOTO: WIKIMEDIA

FAMILJEN

MAMMA:
Laila Soueif.

PAPPA:
**Ahmed
Seif el-Islam
(avled 2014).**

BARN:
**Döttrarna Mona
Seif och Sanaa
Seif och sonen
Alaa Abd el-
Fattah som sitter
i fängelse.**

– Det är tvärtom värre idag än före revolutionen, särskilt när det gäller mänskliga rättigheter, säger Laila Soueif.

Statens repressalier har skapat ett klimat av vrede, frustration och rädsla. Laila Soueif har varit med så länge och känner igen allt.

– För länge. Ibland tänker jag att vi inte för alltid ska behöva protestera mot samma gamla skit, skrattar hon.

Laila Soueif var 16 år när hon gick i sin första demonstration år 1972, det handlade då om Israels ockupation av Sinai, men också om mer frihet. Men när hennes föräldrar fick reda på det skickade de ut Lailas storasyster och dennas man för att hämta hem henne. Föräldrarna som var privilegierade akademiker struntade i politik, det var för farligt att vara aktiv. De fruktade också president *Gamal Abdel Nasser*: även på den tiden fanns tortyr, förtryck och godtyckligt våld.

– Mina föräldrar hade bestämt sig för akademiska karriärer och att inte ha med politik att göra och samma sak förväntades av mig. Det bråkade vi ofta om. Jag var rasande över att inte få göra någonting, minns Laila Soueif.

Då Laila Soueif i mitten av 1970-talet läste matematik vid universitet i huvudstaden Kairo träffade och förälskade hon sig i *Ahmed Seif el-Islam*, ledare för en kom-

unistisk, underjordisk cell. De gifte sig och kämpade tillsammans mot social orättvisa, korruption och kränkningar av mänskliga rättigheter under *Anwar Sadats* styre.

Sadat hade blivit president efter att Nasser avled 1970 och den nye presidenten gillades av västvärlden. Sadat bröt med Sovjetunionen, blev vän med USA och slöt 1979 fred med Israel efter Jom Kippur-kriget 1973. Men hemma i Egypten kokade det:

– Det fanns korruption, ekonomin var dålig och många kritiserade Sadats utrikespolitik. Det ryktades om att folk torterades till döds, förklarar Laila Soueif.

Då uppstod en människorättsrörelse som Laila Soueif anslöt sig till:

– Jag blev så entusiastisk av denna rörelse som stod på medborgarnas sida oavsett deras ideologi.

Ar 1981 mördades Anwar Sadat av islamister på grund av fredsavtalet med Israel. *Hosni Mubarak* blev president. Under dennes tid satt Laila Soueifs man, Ahmed Seif el-Islam, i fängelse, där han blev slagen och torterad. Hon organiserade kampanjer och protesterade.

– Vid den tiden talade ingen högt om tortyr och få visste om det. Det var en skandal, säger hon.

Men faktiskt upphörde tortyren av maken. I fängelset kunde Ahmed

Mordet på Anwar Sadat.
FOTO: AFP/TT

1973

I oktober går Egypten och Syrien till överraskande angrepp mot Israel i Jom Kippur-kriget. Efter inledande framgångar blir kriget ett nederlag för arabländerna.

Menachem Begin, Jimmy Carter och Anwar Sadat vid Camp David 1978.
FOTO: WIKIPEDIA

1977

Sadat håller ett överraskande tal i parlamentet och säger att han är beredd att åka till Israels parlament, knesset. Resan genomförs och med hjälp av USA:s president *Jimmy Carter* hålls fredssamtal och 1979 sluts fred mellan Egypten och Israel, som återlämnar Sinaihalvön. Sadat orienterar sig bort från Sovjet och blir bundsförvant med USA.

1981

Inför TV-kamerorna mördas Anwar Sadat vid en parad på de väpnade styrkornas dag. *Hosni Mubarak* blir ny president. Han står fast vid fredsavtalet med Israel och Egypten blir USA:s viktigaste allierade i arabvärlden.

1989

Mubaraks styrande parti NDP blir år 1989 medlem i Socialistinternationalen, där även svenska socialdemokraterna ingår. Militären förblir en viktig maktfaktor, inte minst ekonomiskt och Mubaraks regim är auktoritär även om viss opposition tolereras. Väpnade islamistiska grupper genomför på 1990-talet spektakulära attacker där många turister mördas.

Hosni Mubarak.
FOTO: PRESIDENZA DELLA REPUBBLICA

2001

Egypten blir en nära allierad med USA i "kriget mot terrorismen" efter al-Qaidas angrepp mot USA 11 september. Den 18 december 2001 överlämnas egyptierna *Ahmed Agiza* och *Mohammed Alzery* till maskerade CIA-agenter på Bromma flygplats. Den svenska regeringen hade inhämtat diplomatiska garantier från Egypten om att männen inte skulle torteras i Egypten. Dessa garantier infriades inte.

FOTO: YVETTE LINDHOLM

Ahmed Agiza åter i Värmland 2013. Här tillsammans med sin fru Hannan Attia.

FOTO: AMR NABIL/AP/TT

FRIHET. Alaa Abd el-Fattah på Tahrir-torget i Kairo 28 juni 2011.
FOTO: LILIAN WAGDY/WIKIMEDIA

Seif el-Islam sedan studera juridik och blev efter sin frigivning i slutet på 1980-talet advokat.

Tillsammans kämpade paret mot tortyr, förtryck, polisivåld och rättsligt godtycke. De drev en demokratirörelse som banade väg för upproret mot Mubarak år 2011. Där spelade även parets tre barn en viktig roll.

– Egentligen ville vi inte gå i våra föräldrars fotspår, säger dottern Mona Seif.

– De tyckte att vi var tråkiga, skrattar Laila Soueif högt.

Först hade hennes barn inte brytt sig om politik och aktivism. De pluggade biologi,

systemutveckling, programmering och språk. Men nu är de outhärliga i kampen.

Den 32-åriga *Mona Seif* bloggar sedan länge om mänskliga rättigheter. Trots att många aktivister har gripits fortsätter de att offentligt utmana, kritisera och ställa regimen vid skampålen. Mona Seif engagerar sig för civila som dömts till drakoniska fängelsestraff av militärdomstolen och publicerar deras vittnesmål. Men hon är frustrerad av att det ändå blir värre, och att hennes bror, Alaa Abd el-Fattah, varit fängslad i över fyra år gör det inte lättare.

I RÄTTEN. Ahmed Seif el-Islam år 2008 när han försvarade 49 personer som hade åtalats för att de hade stött textilarbetarprotesterna i april 2008.

FOTO: HOSSAM EL-HAMALAWY/AI

förs: strumpor, tuggummi och serietidningar. Böcker går igenom, brev läses, kläderna genomsöks.

– Samma sak varje gång, säger Mona Seif. Som om han vore en farlig brottsling när han bara är en bloggare med åsikter. Det är löjväckande. Ibland släpper de igenom saker, ibland inte. Det finns inga bestämda regler.

Då de släpps in får de exakt en timme med honom. De får äta med honom, krama honom, delta en stund i hans liv. När hans sexåriga son fyllde år åt de tårta och hängde upp ballonger.

Mona Seif firade själv en högtid i fängelset för ett år sedan. Hon gifte sig i vit bröllopsklänning medan brudgummen bar smoking. Hennes bror ordnade fram sötsaker med hjälp av de andra fångarna.

– Min bror sörjde sin fars död och missade sin sons födelse men skulle inte också behöva missa min vigsel. Vem vet hur länge han blir där och plötsligt kan nya okända regler uppstå i fängelset, säger hon.

Mona Seif befarar att brodern aldrig kommer att frigges så länge al-Sisi har makten.

– Alla andra som har fängslats för olagliga manifestationer är fria i dag efter att ha fått amnesti. Utom han, säger Mona Seif som tror att orsaken är att han inte fruk-

tar härskarna. Tvärtom är det regimen som är rädd för honom, en enda person.

Men det är inte bara enskilda personer man riktar in sig på. De tidigare upplösta säkerhetsstyrkorna sitter nu åter fast i sadeln och jagar oliktankande, demokrati-rörelser, enskilda organisationer (NGOs) och människorättsgrupper. Hatkampanjer i sociala och statliga medier försöker tysta och skrämja oliktankande.

Hundratals ungdomar har kidnappats, slagits och torterats av säkerhetsmyndigheterna de senaste åren och många har dött. Idag finns omkring 60 000 politiska fångar, fler än någonsin. Det är inte bara folk från Muslimska brödraskapet utan också alltför aktivister, studenter, kritiker, liberaler, vänsterfolk, oppositionspolitiker och journalister. Många hålls häktade utan åtal eller rättegång. Fångarna är så många att 19 nya fängelser har byggts de senaste sju åren.

– Det är rättssystemets fel, säger Laila Soueif. Under Mubarak höll domarna sig i någon mån till lagarna och konstitutionen. Nu har de inga skrupler. De är fiender till mänskliga rättigheter. Till mänskligheten.

När hennes man, Ahmed Seif el-Islam, dog i augusti 2014 satt inte bara sonen Alaa Abd el-Fattah i fängelse utan också parets yngsta

dotter Sanaa Seif, 24 år. Hon blev politiskt aktiv först i början av den arabiska våren, då hon var 16 år.

– Ingen kände till henne, hon är tillbaka-dragen och arbetar alltid i bakgrunden, säger Laila Soueif.

Men sommaren 2014 greps Sanaa Seif och fick två års fängelse för att ha deltagit i en olaglig demonstration. Två barn satt alltså fängslade när deras far låg på sjukhus för en hjärtoperation. Efter långa diskussioner fick de besöka fadern – men för sent, han låg redan i koma och dog bara några dagar senare.

Ahmed Seif el-Islam var Egyptens främste människorättsadvokat. Han dog utan att hans barn fick säga farväl. Bara några månader före sin död talade han på en presskonferens om utvecklingen i landet och bad sin fängslade son Alaa om ursäkt:

– Förlåt min generation. Vi drömde om att du skulle få arva ett demokratiskt samhälle som hyste aktning för människors lika värde. I stället lämnar jag dig i stället den fängelsecell som jag själv har suttit i. Min dotter Mona föddes när jag satt fängslad, liksom din son Khaled. Kommer er generation att tillåta att arvet går vidare?

– Det ser faktiskt så ut, kommenterar Laila Soueif. Jag kan inte att sluta nu. Det är inte över på länge än. ■■■

Fotnot: Denna artikel publiceras också i tyska Amnesty Journal.

AHMAD SEIF EL-ISLAM

När **Ahmad Seif el-Islam** avled den 27 augusti 2014 i en ålder av 63 år hyllades hans gärning i minnesrunor i tidningar runt om i världen. Amnesty International hyllade minnet av honom och sade att hans död var ett slag mot människorättsrörelsen i Egypten och hela världen.

– Varannan vecka förlorar vi en hel dag då vi besöker honom. För att få träffa honom en timme går det åt åtta eller till och med nio timmar. Det var inte så länge sedan han firades som en hjälte, i dag är han fängslad för man vet inte hur länge, säger Mona Seif, utmattad men framför allt arg.

Programutvecklaren Alaa Abd el-Fattah hörde till de främsta under den arabiska våren 2011. Den nu 36-årige aktivisten och bloggaren anslöt sig till protesterna mot Hosni Mubarak och hans säkerhetsstyrkor. Alaa Abd el-Fattah fortsatte sedan att vara aktiv. Vintern 2015 fastställdes en dom på fem års fängelse och böter för illegala demonstrationer och angrepp på poliser. Sedan dess besöks han av familjen var fjortonde dag.

Tidigt på morgonen reser hela familjen till Torafängelset i Helwan i södra Kairo, där Abd el-Fattah i över tre år har delat cell med 60 andra fångar. Besökarna blir grundligt visiterade i flera timmar. Varenda sak bok-

Här stormas protestlägret vid Rabaa i Kairo.

FOTO: WIKIMEDIA/AMSG07

2011

Den 25 januari inleds stora protester kring Tahrir-torget i Kairo med krav på att Mubarak ska avgå. Protesterna växer och förenar många grupper; liberaler, socialister, studenter och det förbjudna Muslimska brödraskapet. USA:s utrikesminister **Hillary Clinton**, långvarig vän med Mubarak, uttrycker 30 januari förtroende för Egyptens armé och en förhoppning om fredlig övergång till demokrati. Den 11 februari tvingas Mubarak avgå. Militären tar över makten.

Hillary Clinton var vän med presidentparet Mubarak.

FOTO: WIKIPEDIA

2011–2012

De första fria parlamentsvalen sedan 1952 genomförs i flera omgångar. Muslimska brödraskapet blir största parti med 37,5 procent, följt av det Islamistiska blocket, en allians av salafistiska partier, med knappt 28 procent. **Muhammad Mursi** blir president. **Abd al-Fattah al-Sisi** blir försvarsminister.

2013

Den 3 juli genomför militären en kupp och störtar Muhammad Mursi och Muslimska brödraskapets regering. Kuppen stöds av en del liberala och sekulära krafter som har fruktat en islamisering i Egypten. I augusti krossas Muslimska brödraskapets protester vid Rabaa-massakern där Human Rights Watch uppskattar att närmare 1 000 demonstranter dödades.

2014

Abd al-Fattah al-Sisi tar av sig generalsuniformen och meddelar att han tänker ställa upp i presidentvalet i maj. Han får 97 procent av rösterna. Massrättegångar inleds mot Muhammad Mursi och andra inom Muslimska brödraskapet.

Muhammad Mursi är dömd till döden.

FOTO: AA/TT

2018

I ett presidentval som beskrevs som "en fars" blir al-Sisi omvald som president med 97 procent av rösterna.

Abd al-Fattah al-Sisi tog av sig uniformen och blev president.

FOTO: WIKIPEDIA

RÄTTEGÅNGEN SKÖTS UPP

TURKIET. Den 7 november skulle rättegången mot **Taner Kiliç**, hedersordförande i turkiska Amnesty, och den grupp som kallas "Istanbul 10" återupptas i Istanbul. Bland de åtalade

finns **İdil Eser**, tidigare chef för turkiska Amnesty, den tyske människorättsaktivisten **Peter Steudtner** och den svenske IT-konsulten **Ali Gharavi**. Samtliga är fria mot borgen men åtalen om stöd till terroristorganisationer har inte lagts ned. Domstolen beslöt att Taner Kiliç har fortsatt reseförbud.

Andrew Gardner, strategi- och utredningschef på Amnesty i Turkiet, kallade anklagelserna för löjväckande och beklagade att "farsen för dessa människorättsförsvarare" fortsätter. Domstolen beslöt att återuppta förhandlingarna den 21 mars 2019. **||||**

FOTO: AI
Taner Kiliç

PROTEST. Anhängare till den avsatte premiärministern Ranil Wickremesinghe håller protestmöte i Sri Lankas huvudstad 30 oktober.

FOTO: M. A. PUSHPA KUMARA/ EPA/ TT

Rajapaksas återkomst till makten

Sri Lanka är i gungning sedan president Maithripala Sirisena 26 oktober bytte ut premiärministern och regeringen. Nu växer oron för ett auktoritärt styre och våldsamheter.

SRI LANKA. President **Maithripala Sirisenas** avsättande av premiärminister **Ranil Wickremesinghe** för att ersätta honom med **Mahinda Rajapaksa** kom som en chock för många. Ett relativt lugn har rått i Sri Lanka sedan maktskiftet den 9 januari 2015. Det var då Sirisena gjorde gemensam sak med Wickremesinghe i en kampanj för "gott regeringsstyre", vann presidentvalet och knuffade bort den auktoritära

Rajapaksa från tronen. Den 10 november meddelade presidenten att parlamentet har upplösts och att nyval ska hållas den 5 januari. Det finns en fruktan för en våldsam utveckling på ön då presidentvalet 2015 kännetecknades av en rad våldsdåd.

Det som utlöste krisen var att en före detta chef för TID (polisens avdelning för utredning av terrorism) greps efter påstådda planer på att mörda Sirisena och den tidigare försvarsministern **Gotabaya Rajapaksa**. Sirisena hävdar också att den indiska säkerhetstjänsten RAW var inblandad.

I ett TV-tal till nationen den 26 oktober, efter den "konstitutionella kuppen", hävdade presidenten att en minister var inblandad i mordplanen och att

enda alternativet var att byta ut regeringen och låta ex-president Rajapaksa bli premiärminister.

Kort därefter övertogs statsmediernas redaktioner av supportrar till Rajapaksa. Nya journalister sattes in och rapporteringen präglas sedan dess av total lojalitet mot Sirisena och Rajapaksa.

FN:s generalsekreterare **António Guterres** har uppmanat president Sirisena att följa landets konstitution. Kina erkände snabbt Rajapaksa som premiärminister och uppmanade övriga länder att inte blanda sig i Sri Lankas inre angelägenheter. Med Rajapaksa tillbaka väntas Kina öka närvaron och inflytandet i Sri Lanka ytterligare, på bekostnad av väst och Indien.

Minar Pimple, senior chef för globala operationer på Amnesty International, krävde respekt för yttrande- och mötesfriheten.

President Sirisena sade vid ett massmöte att Wickremesinghe omgett sig med "ett gäng fjärlar". Med detta menar han homosexuella. Hbtq-aktivister konstaterar att presidenten nu bär ansvar för eventuella attacker mot homosexuella. På sociala medier har många bytt sina profilbilder till fjärlar eller publicerat bilder på fjärlar i protest mot presidentens öppna homofobi.

Mahinda Rajapaksa var president 2005–2015 och har motsatt sig undersökningar av misstänkta krigsbrott våren 2009 då tamilskas LTTE besegrades av armén.

JOHAN MIKAELSSON

94-ÅRING ÅTALAS FÖR MASSMORD

TYSKLAND. Den 6 november inleddes rättegången mot **Johann Rehbogen** i den tyska staden Münster. Den 94-åriga Rehbogen anlände till rättsalen i rullstol och på grund av hans hälsotillstånd kommer förhandlingarna bara pågå under två timmar per dag, rapporterar New York Times. Han är åtalad för delaktighet i mordet på över 100 polska krigsfångar, minst 77 sovjetiska krigsfångar och hundratals judiska fångar när Rehbogen som SS-soldat tjänstgjorde i koncentrationslägret Stutthof 1942-1944.

Stutthof, som ligger tre mil öster om Gdansk (dåvarande Danzig) i Polen, användes av tyskarna som läger från 2 september 1939 till den 9 maj 1945. Det beräknas att över 110 000 människor hölls i lägret och att minst 60 000 av dem mördades eller dukade under i lägret.

Johann Rehbogen förnekar inte att han var vakt i lägret men förnekar brott. Då han var under 21 år när brotten begicks sker rättegången i en ungdomsdomstol och maxstraffet är tio års fängelse. **||||**

ÄNNU INGEN RÄTTVISA

GUINEA. Den 28 september 2009 dödades minst 156 oppositionsanhängare och över 100 kvinnor våldtogs när säkerhetsstyrkor slog till mot ett protestmöte där 50 000 personer hade samlats på en idrottsarena i Guineas huvudstad Conakry för att protestera mot den militärregim som hade tagit makten. Fem människorättsorganisationer, däribland Amnesty, Human Rights Watch och FIDH, krävde den 28 september att planerade rättsprocesser mot de ansvariga inleddes och uppmanade regeringen i Guinea att sätta upp en tidtabell. **||||**

Lågmält om abort

**100 OM DAGEN.
BERÄTTELSE OM ABORT.**

Anna Bengtsdotter
Leopard Förlag

DEN SVENSKA abortlagstiftningen från år 1975 har haft ett brett politiskt stöd i Sverige sedan KD under **Alf Svensson** år 1997 beslöt att acceptera aborträtten. Sverigedemokraterna vill dock sänka rätten för kvinnan att själv välja abort till vecka 12. Utvecklingen i Norge har dock visat att även en till synes stabil abortlagstiftning kan vara i gungning. Där har **Erna Solberg**, statsministern från Høyre, nu sagt att hon är beredd att kompromissa för att få med sig abortmotståndarna i Kristelig Folkeparti i regeringen.

Anna Bengtsdotters "100 om dagen" är en lågmäld bok om människor och abort. Hon har gjort en rad starka intervjuer med några kvinnor och en man som berättar om sina beslut. Det handlar ibland om kluvenhet inför beslutet, varierande känslor efteråt och ansvaret för att skydda sig mot oönskade graviditeter.

Antalet aborter i Sverige är tämligen konstant, mellan 35 000 och 38 000 per år. Bland tonåringar har aborterna minskat. Under år 2017 utfördes 84 procent före vecka 9.

Bengtsdotter ger också historiska perspektiv och en av de intervjuade, "**Hanna**", pekar på att männen slipper ta ansvar för abortprocessen; "både känslomässigt och praktiskt". Och trots att abort är så vanligt vittnar flera av de intervjuade om den skam som finns förknippat med abort.

Den här boken är både ett argument för att slå vakt om aborträtten men visar också på vikten av att prata om abort. Som "**Björn**" säger om sitt killgäng: "Jag (vill) inte sitta och prata om jobbiga saker".

ULF B ANDERSSON

UPPSTÄLLNING. Rektorn (**Florian Lukas**) med skolans elever.

FOTO: EFOLKETS BIO

Stark film om civilkurage 1956

DEN TYSTA REVOLUTIONEN (DAS SCHWEIGENDE KLASSENZIMMER)

Regi: **Lars Kraume**
Skådespelare: **Jonas Dassler, Michael Gwisdek, Florian Lukas, Lena Klenke**
Land: **Tyskland**

I STALINSTADT (Eisenhüttenstadt) nära den polska gränsen har skolkamraterna i "Den tysta revolutionen" påbörjat det sista läsåret inför studentexamen i den tyska arbetar- och bondestaten DDR. De tillhör FDJ, den tyska fria ungdomen, som är det statsbärande partiet SED:s ungdomsorganisation. Vid flaggceremonin där den östtyska flaggan hissas så hälsar rektorn eleverna med "Vän-

skap" och alla svarar unisont "Vänskap".

I oktober 1956 kunde DDR-medborgare ännu åka med tåget till Västberlin. **Kurt Wächter** (**Tom Gramenz**) och **Theo Lemke** (**Leonard Scheicher**) visar sina ID-kort för de östtyska gränsvakterna och så är de inne i den amerikanska ockupationszonen i Berlin. Någon västvaluta har de inte men de kan bluffa sig in på en biograf för att se "Liane", en populär film hösten 1956. När de återvänder hem till Stalinstadt är det dock inte nakna bröst i filmen som har gjort intryck. Det är istället journalfilmen som berättar om demonstrationerna i den ungerska huvudstaden Budapest som

fångat Kurt och Theos intresse. Det är en riktigt bra film som regissören **Lars Kraume** har gjort när han söker sig tillbaka till hösten 1956. Han skildrar ungdomlig nyfikenhet, civilkurage och motstånd men väljer att inte förenkla historien utan skildrar detaljerat komplexiteten dessa dramatiska höstveckor.

För skolklassen finns en fristad hos farbror **Edgar**, släkting till **Paul** (**Isaiah Michalski**). Han bor på en gård, är en fritänkande anarkist, homosexuell i ett land där paragraf 175 från Bismarcks tid fortfarande tillämpas och badar naken i sjön. Edgar har också en radio där RIAS, radiokanalen i den amerikanska sektorn, kan rattas in. Mellan rocklåtarna från väst ges nyheter om Ungern. Det blir en chock när de hör RIAS rapportera att **Ferenc Puskás** har dödats i upproret i Budapest. Han var stjärnan i det ungerska landslag som i en legendarisk match på Wembley 1953 hade besegrat England med 6-3. De västliga radiokanalerna var inte alltid sanningsenliga i sin rapportering och nyheten om fotbollsstjärnans död visar sig vara falsk.

Klassen bestämmer med majoritetsomröstning att två tysta minuter ska hållas för Ungern i klassrummet. Protestyttringar är inte välkomna på en mönsterskola för FDJ-medlemmar och snart kallas skolstyrelse och till och med utbildningsministern in för att få fram sanningen. Nu tvingas dessa 18-åringar göra val som kommer att få livsavgörande betydelse för dem. Att filmen är baserad på verkliga händelser gör den till en stark påminnelse om vår nutidshistoria.

ULF B ANDERSSON

VARFÖR HÄNDER INGET?

**ATT SVIKA ETT FOLK.
VÄSTSAHARA INIFRÅN**

Anna Roxvall (text)
och Johan Persson (foto)
Myteri förlag

DEN 31 OKTOBER samlades FN:s säkerhetsråd till möte och efter 42 minuters möte hade beslut fattats om att FN:s mission Minurso hade fått förlängt mandat till 30 april 2019. Minurso har sedan år 1991 haft FN:s uppdrag att övervaka den vapenvila som råder i Västsahara och att organisera en folkomröstning om den tidigare spanska kolonins framtid. Bolivia, Etiopien och Ryssland lade ned sina röster medan de övriga tolv medlemmarna välkomnade att självständighetsrörelsen Polisario, Marocko, Mauretanien och Algeriet sagt ja till en inbjudan från FN-sändebudet **Horst Köhler** att komma till rundabordsamtal i Genève den 5-6 december.

Det är få som tror på en snar lösning på konflikten. Den inleddes i november 1975 då Marockos dåvarande kung, **Hassan II**, organiserade "den gröna marschen", en invasion av Västsahara som

accepterades av Spanien, kolonialmakten där diktatorn **Franco** låg för döden. Inget land har erkänt Marockos ockupation och i läger i västra Algeriet lever uppskattningsvis 175 000 väst-sahariska flyktingar.

Det är sparsmakat med litteratur på svenska om Västsahara och "Att svika ett folk" är en imponerande bok av **Anna Roxvall** och **Johan Persson**. De gör ett antal resor till flyktinglägren, de följer Polisario in i befriade delar av Västsahara och försöker skildra villkoren i El Aaiún, huvudstaden under ockupation. Vi kommer människor riktigt nära och Perssons bilder är ett suveränt komplement till texten som förstärker miljö känslan i ökenlandskapet. Roxvall beskriver också reportageparets frustration när en konflikt där inget händer ska skildras.

Den del av boken, inklusive en kort intervju med utrikesminister **Margot Wallström** som de efter långt arbete lyckas få, som handlar om den svenska politiken mot Västsahara är skoningslöst avslöjande när det gäller hur folkrättsliga principer får stå tillbaka för realpolitiken.

ULF B ANDERSSON

NATT I ÖKNEN. **Mariam Sidalalem** bakar bröd i befriat område i **Västsahara**.

FOTO: JOHAN PERSSON

En osannolik historia

NAZISTEN SOM TEG. DRÖMMEN OM ATT SKAPA HÖGER-EXTREMA TERRORCELLER I TYSKLAND OCH SVERIGE

Christoph Andersson och Andreas Förster
Norstedts

NÄR SVT förra året visade det tyska TV-dramat "NSU-hatets underjord" så var det ibland svårt att förstå att detta faktiskt var den verkliga historien om Nationalsozialistischer Untergrund, NSU. Det var en cell av tre övertygade nazister med rötterna i DDR, som mellan 1999 och 2011 mördade nio företagare med in-vandrarbakgrund och en polis och försörjde sig på framgångsrika bankrån. De skickade i motsats till vänstergerillan RAF, Röda arméfraktionen, inga kommunikéer, och det var en ren slump att de till sist avslöjades år 2011. Endast **Beate Zschäpe** valde att inte dö och hon dömdes i juli 2018 till livstids fängelse.

För den som har sett dramaserien är ramberättelsen i "Nazisten som teg" välbekant men **Andersson** och **Förster** kompletterar på en rad sätt denna osannolika historia. Det handlar dels om en detaljerad bevakning av själva rättegången mot Zschäpe men också om en skrämmande inblick i den tyska polisens brottsliga inkompetens. Inte nog med att morderna länge behandlades som interna kriminella uppgörelser, de tyska säkerhetstjänsterna var också så insyltade i infiltration av nazistgrupper att även grova brott tolererades.

Boken ger en väldokumenterad och skrämmande bild av de höger-extrema underjordiska rörelserna också i Sverige och Norge. Här behandlas bland annat **Anders Behring Breivik**, **Lasermannen John Auzonius** och NRA, Nationella revolutionära armén, som åkte fast efter morderna i Malexander år 1999.

ULF B ANDERSSON

FOTO: MÅRBACKA ARKIV

PÅ SEMESTER. **Sophie Elkan och Selma Lagerlöf.**

Historiska kvinnopar

DEN KVINNIGA TVÅSAMHETENS FRIRUM. KVINNOPAR I KVINNORÖRELSEN 1890-1960

Redaktörer: **Eva Borgström & Hanna Markusson Winkvist**
Appell förlag

I "DEN KVINNIGA TVÅSAMHETENS FRIRUM"

berättas nio olika historier om relationer mellan kvinnor i den svenska kvinnorörelsen. Relationerna är både romantiska och vänskapliga, men det de har gemensamt är att de på olika sätt understryker vikten av ett kvinnoseparatistiskt rum i ett patriarkalt och heteronormativt samhälle. Det separatistiska rummet blir en plats att utforska och sätta ord på det som utmanar och ifrågasätter det normativa och blir också en plats att finna allierade.

De flesta kapitel bygger på sådant som författarna funnit i brevsamlingar som arkiverats. Genom att, som redaktörerna beskriver i ett av de sammanfattande kapitlen, läsa breven ur ett queert perspektiv har antologiförfattarna kunnat

tolka dem på nya sätt.

Ett exempel som nämns är hur kvinnor som valde att inte gifta sig eller som levde tillsammans med andra kvinnor inte pekades ut som "avvikande" i texterna. Detta kan man, som redaktörerna pekar på, tänka sig var ett sätt för den tidens feminister att, i den mycket heteronormativa miljö som de verkade i, inkludera fler än heterosexuella kvinnor både i kvinnorörelsen och i kategorin "kvinna".

Några av de kvinnopar som figurerar i antologin är kända sedan tidigare. Ett sådant exempel är **Sophie Elkan** och **Selma Lagerlöf**. Andra historier har aldrig tidigare berättats, vilket gör att antologin känns extra värdefull och spännande att läsa.

Det känns också väldigt speciellt, och nästan lite tabubelagt, att läsa utdrag ur folks kärleksbrev. Men det gör samtidigt boken till en riktig bladvändare. Och, det måste erkännas, att jag flera gånger medan jag läste fundrade över varför vi slutade med kärleksbrev och började med Tinder istället?

SANNA BLOMGREN

SAND, SVEK & LÄNGTAN

Att svika ett folk är berättelsen om Västsahara. Afrikas sista koloni. Det är 40 år av dammig väntan och en bortglömd kamp för självständighet. Det är också en berättelse om stormaktspel, svek och en svensk utrikespolitik som ger eko över Saharas sanddyner.

Anna Roxvall och **Johan Persson** reser genom oändliga öknar, ockuperat land och ekande FN-kontidorer. På vägen möter de ärrade gerillakrigare, väderbitna nomader och luttrade toppolitiker, när de tillsammans söker svar på vad det är som gör att ett helt folk gång på gång offras för realpolitiken - och vad som återstår när den sista diplomatiska dörren stängs.

Specialerbjudande

Som Amnesty-medlem får du köpa boken för 149 kr (ord. pris 199). Beställ på vastsaharainfran.se och fyll i rabattkod AMNESTY i kassan.

Från syriskt gayliv till Åseda

SELAMLIK

Khaled Alesmael
Översättare:
Anna Jansson
Leopard förlag

FURAT ÄR EN UNG, homo-sexuell man som har flytt till Sverige efter att den arabiska våren i Syrien övergick i ett krig som ännu pågår. Efter att ha tagit sig till Turkiet reser han med smugglaren *Ali Baba* i en av de ökända gummibåtarna, mot frihet och trygghet. Som många andra asylsökande hamnar Furat på ett asylboende på en liten svensk ort, i hans fall småländska Åseda. För att få utlopp för allt han inte kan berätta eller erkänna, börjar Furat istället att skriva. Han berättar om männen han har älskat, sin barn-dom och människor han har träffat under sin resa. Han beskriver även Sverige, dagarna på asylboendet och hur han fantiserar om sina rumskompisar.

I Syrien hade han sin fristad i de offentliga badhusen som fungerar som en mötesplats för homo-sexuella. Han beskriver hur lust blandades med rädslan över att bli upptäckt och dödad då homofobi är utbredd i Syrien. De andra boende på asylboendet pratar om homosexuella som en sjukdom som bara finns i västvärlden och som aldrig har förekommit i Syrien. Tanken slår honom – kommer han också fortsätta vara tyst i Sverige?

Selamlik, som betyder "ett rum endast för män", är *Khaled Alesmaels* debutroman. Alesmaels språk är vackert i sin enkelhet och lyckas med att vara kraftfullt utan stora utsvävningar. Ibland tappar berättelsen lite tempo men återhämtar sig snabbt.

Det är en mänsklig berättelse, för mitt i allt det hemiska sipprar ändå ödets ironi igenom, som att åka över Medelhavet i en gummibåt iklädd en leopardmönstrad suspensioar.

VENDELA TENOR

PÅ TT. Vid sidan om sitt arbete med Expo arbetade Stieg Larsson som grafiker på nyhetsbyrån TT i 20 år.

FOTO: PRESSBILD/SF

Mannen som alltid arbetade

MANNEN SOM LEKTE MED ELDEN

Regi: **Henrik Georgsson**
Land: **Sverige**

FÖR EN YNGRE generation är väl *Stieg Larsson* författaren vars romaner fångat en hel värld av läsare. Hans triologi Millennium lär ha sålts i 90 miljoner exemplar och filmatiseringarna har fram tills nyligen blivit succéer. Roman-sviten skrevs i hemlighet av Stieg Larsson som något slags avstressande fritidsprojekt och utgivningen kom efter att han dött i en hjärtinfarkt den 9 november 2004. Då var han 50 år gammal och i filmen "Mannen som lekte med elden" vittnar de som fanns i Stieg Larssons nära omgivning att han alltid arbetade, åt skräpmat, rökte och struntade i motion.

Vid sin död var Stieg Larsson den ledande experten i Sverige på högerextremism och fascism, både svensk och utländsk, och tidskriften *Expos* namn utåt.

Det är en bitter ironi att *Mannen som lekte med elden* visas för pressen i Stockholm samma förmiddag som Sverigedemokraternas ledare *Jimmie Åkesson* i Riksdagen har uppnått en dröm: Att få rösta bort *Stefan Löfvens* regering. Partiet har

gått en lång framgångsrik väg från en obskyr sekt av gamla nazister och unga skinheads till att få 17,5 procent av de röstande i riksdagsvalet den 9 september 2018. SD har blivit en av de stora politiska aktörerna.

När vi i filmen ser bandet Division S i 1990-talets början sjunga "Segra eller dö" är det dock svårt att inte dra paralleller till Facebookinlägget från *Mattias Karlsson*, gruppleadare för SD i riksdagen, som efter valet 2018 slog fast att det nu handlar om "Segev eller död".

Det är ett viktigt tidsdokument som *Henrik Georgsson* har gjort där många av de som arbetade tillsammans med Stieg Larsson berättar om modet men också rädslan inför hatet som tog sig våldsamma uttryck.

Samtidigt är det en film som ger ett splittrat intryck. Intervjuerna och dokumentära inslag blandas med långsamma spelade scener. Och ibland handlar det om viktiga pusselbitar i Larssons barndom men filmen ger ändå ingen heltäckande bild av den politiske Larsson. När man lämnar biosalongen är det dock med en känsla av att analytikern och researchen Stieg Larsson verkligen hade behövts i dagens europeiska politiska klimat.

ULF B ANDERSSON

"Döm pappa till döden"

Den 29 oktober hade ett upprop från tre systrar i Sydkorea samlat 147 000 underskrifter, rapporterar nyhetsbyrån AFP. Systrarna kräver att deras pappa döms till döden sedan han knivhuggit sin ex-fru till döds. Enligt systrarna hade han i över 20 år misshandlat och hotat deras mor. Sydkorea har kvar dödsstraff men har inte verkställt avrättningar sedan år 1997.

"Ingen vetenskap"

Den ungerska regeringen kommer att stoppa statlig finansiering av genusstudier vid landets universitet. *Gergely Gulyás*, stabschef hos premiärminister *Viktor Orbán*, förklarade att "regeringen är av den åsikten att människor är antingen födda som män eller som kvinnor" och att genusstudier är överflödiga.

"Fler för varje dag"

Sedan den saudiarabiska journalisten *Jamal Khashoggi* troligen mördades på konsulatet i Istanbul förklarade USA:s president *Donald Trump* att jobben i USA skulle vara hotade om det blir sanktioner mot Saudiarabien. *Washington Post* konstaterade att de hotade jobben i USA blev fler för varje dag. Den 13 oktober sade Trump att det var 450 000 jobb, den 19 oktober var det 600 000 jobb och senare den 19 oktober var det över en miljon jobb.

"Ni är folkets fiende"

Efter *Donald Trumps* presskonferens den 7 november då presidenten kallade CNN:s reporter *Jim Acosta* "en fruktansvärd person" avrundade han med ett budskap till journalistkåren: "Ni är folkets fiende".

FOTO: SERGEY PIVOVAROV/REUTERS/TT

PRISTAGARE. **Oleg Sentsov** under rättegången i juli 2015.

OLEG SENTSOV FÅR SACHAROVPRIS

Den 12 december kommer årets Sacharovpris delas ut i Europaparlamentet i Strasbourg. Det är dock osannolikt att den ukrainske filmaren Oleg Sentsov, kommer att vara på plats.

Han betraktas av Ryssland som terrorist.

Efter den ryska annekteringen av Krimhalvön greps *Oleg Sentsov* i maj 2014 och dömdes i augusti 2015 till 20 års fängelse i en rysk domstol för påstådda planer att spränga en Leninstaty i Simferopol och för påstått brandattentat mot partiet Förenade Rysslands kontor i staden. Rättegången dömdes ut som en skådeprocess av bland andra Amnesty International som numera betraktar Sentsov som samvetsfånge. Vid rättegången dömdes också den antifascistiske aktivisten *Alexandr Kolchenko* till tio års fängelse.

Den 14 maj 2018 inledde *Oleg Sentsov* en hungerstrejk med krav på att alla ukrainska

politiska fångar i Ryssland skulle frigges. Efter 145 dagar avbröt han hungerstrejken den 6 oktober. Sentsov avtjänar sitt straff i fångkolonin Yamal vid norra Ishavet.

När Europaparlamentet den 25 oktober presenterade årets mottagare av Sacharovpris sade talmannen *Antonio Tajani* att filmregissören *Oleg Sentsov* "har blivit en symbol för kampen att frigge politiska fångar i Ryssland och hela världen".

Sacharovpriset instiftades för att hylla den sovjetiske dissidenten *Andrej Sacharov* och delas i år ut för 30:e gången. Bland tidigare pristagare finns ANC-ledaren *Nelson Mandela* (1988), den tjeckoslovakiske kommunistpartiledaren från Pragvåren 1968 *Alexander Dubček* (1989), *Aung San Suu Kyi* (1990), numera statskansler i Myanmar, den kongolesiske läkaren *Denis Mukwege* (2014), de yazidiska aktivisterna *Nadia Murad* och *Lamiya Aji Bashar* (2016) och Venezuelas nationalförsamling (2017).

Ulf B Andersson

KLENT MED KÄLLOR

Artikeln om uigurernas situation i Kina i nummer 3/2018 gjorde mig konfunderad. Sällan eller aldrig har jag läst en artikel i Amnesty Press som refererar till så få traditionellt erkända källor. Jag betvivlar inte att uigurererna har en mycket utsatt situation och att den kinesiska regimen begår allvarliga kränkningar av uigurerernas mänskliga rättigheter. Men jag hade gärna sett att artikeln backat upp alla personliga vittnesmål också med hänvisningar till välkända, oberoende källor.

Det finns hänvisningar till en rad källor, som åtminstone i mina ögon inte framstår som källor utan kraftig bias: European School of Culture and Theology – ett omdöpt institut som sysslat med missionsverksamhet i Kina; den amerikanske senatoren **Marco Rubio**, en högerkristen republikan mest känd för att på ett mycket omdiskuterat sätt har sponsrats av NRA, Loyola University i New Orleans – en jesuit-institution.

I dessa tider av diskussion om vikten av faktakontroll och granskning av källor vore det intressant att få en kommentar från Amnesty Press redaktör kring denna artikel.

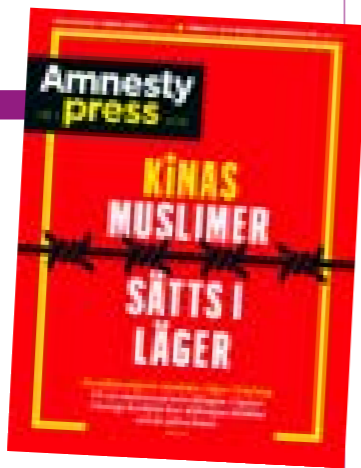
Vänliga hälsningar

Alf Lindberg

SVAR:

Tack för dina synpunkter. Jag håller inte med om att källor inte redovisas utom när det gäller självklarheter. Frågan är då om till exempel Marco Rubio eller **Adrian Zenz**, forskare vid European School of Culture and Theology, inte är trovärdiga i detta fall på grund av det du nämner. Jag delar inte din uppfattning.

Det svåra med situationer som Xinjiang är att provinsen de senaste åren varit mycket svårbevakat. I artikeln refereras också till några av de få utländska reportage som nyligen har gjorts. Sedan reportaget i Amnesty Press

publicerades i augusti har Sveriges Radios korrespondent **Hanna Sahlberg** besökt området och skildrat sina intryck (går att finna på SR:s hemsida). Både Amnesty International och Human Rights Watch har också publicerat rapporter om läget i Xinjiang och frågan har tagits upp vid FN:s råd för mänskliga rättigheter. I det sistnämnda fallet kan det ju naturligtvis invändas att de länder som för fram kritik har egna intressen och därtill i många fall själva inte har rent mjöl i påsen i andra situationer.

Det går för närvarande inte att exakt slå fast vad som händer i Xinjiang eller för den delen i Eritrea eller Nordkorea för att nämna två andra exempel på svårbevakade områden. Naturligtvis gäller källkritik, och då främst mot källors uppgifter, och faktakontroll även när det gäller detta reportage kring Xinjiang. Min uppfattning är att reportaget redovisar situationen så långt det är möjligt att komma i dagens läge.

Ulf B Andersson

VARFÖR NÄMNS INTE SPANIEN?

Amnesty International i Spanien har krävt, flera gånger, att **Jordi Cuixart** och **Jordi Sánchez**, två katalaner som sitter i fängelse på falska anklagelser sedan ett år, ska släppas fria.

Vad jag har sett har ni inte nämnt något av detta i er tjocka tidning, vilket är mycket märkligt. Varför? Är sådana fall inte värda

att skriva om bara för att det händer i Europa och i ett land som formellt anses vara en "demokrati"? Gör inte dessa omständigheter fallet ännu allvarligare?

Observera att åklagaren nyss har krävt ett fängelsestraff på 17 år för båda. Rättegången ska hållas i början på nästa år.

Ramon Bohigas
Medlem i Amnesty i Sverige

SVAR:

Redan innan jag fick ditt mejl så hade jag planerat för en notis i nummer 4 om detta fall i samband med ettårsdagen av häktningen av **Jordi Cuixart** och **Jordi Sánchez**. Jag kan försäkra att tidningen inte har några betänksamheter om att skriva om Europa och inte heller gör någon skillnad i bevakningen på grund av länders styrelseskick.

Tidningen har ett bevakningsområde på 193 länder och ett antal territorier och bevakar en rad olika ämnesområden. Inför varje nummer tvingas jag som redaktör göra ett snävt urval på vad som rimligen kan rymmas. När det gäller vad Amnesty i Sverige som organisation prioriterar att lyfta fram i sitt kampanjarbete har jag ingen insyn.

Ulf B Andersson

FOTO: OMNIUM CULTURAL

HÄKTAD. **Jordi Cuixart**.

FATTA PENNAN

VARJE ÅR UTFÄRDAR Amnesty International hundratals blyxtaktioner. Det kan handla om samvetsfångar som har fängslats, dödsdömda fångar där en avrättning är nära

förestående, flyktingar som vägras söka asyl eller hotad yttrandefrihet. Amnesty Press väljer ut tre fall i varje nummer.

Samvetsfånge straffas av fängelsemyndigheter

DEN VIETNAMESISKA människorättsförsvararen och samvetsfånge **Tran Thi Nga** flyttades i februari till fängelset Gia Trung, 130 mil från sitt hem. Sedan 28 juli har hon inte fått ta emot besök och bara tillåtits ett telefonsamtal på fem minuter i månaden till sin bror. Fängelsemyndigheterna har sagt till familjen att hon straffas för brott mot fängelseregler. **Tran Thi Nga**, också känd under sitt smeknamn **Thúy Nga**, greps i januari 2017 och dömdes i juli 2017 till nio års fängelse och fem års husarrest. Hon hade deltagit i fredliga protester mot det som kallas Formosakatastrofen. År 2016 dumpade ett taiwanesiskt företag industriavfall i havet vilket orsakade en miljökatastrof för fisket i centrala Vietnam.

SKRIV TILL:
State president
Nguyen Phú Trong
2 Hùng Vương, Ba Đình
Hà Nội, Vietnam
E-post: webmaster@president.gov.vn

Your Excellency,
Allow me to draw Your Excellency's attention to the case of human rights activist and prisoner of conscience **Tran Thi Nga** who earlier this year was moved to **Gia Trung** prison, located 1300 kilometers away from her home.

I urge the authorities to release **Tran Thi Nga** immediately and unconditionally as she is detained solely for peacefully exercising her rights to freedom of expression and assembly.

I also urge the authorities to end prison transfers as a punitive measure, and ensure that **Tran Thi Nga** has regular access to her family.
Respectfully,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 10 december.

Miljöaktivister mördade i Colombia

DEN 22 SEPTEMBER mördades två personer i Antioquia i nordvästra Colombia. De hade släktanknytning till MRVA, Rios Vivos-rörelsen, som sedan år 2008 har motsatt sig byggandet av Hidroituango-dammen i floden Cauca på grund av dess miljöpåverkan i området. I maj mördades fyra personer med anknytning till MRVA efter en demonstration mot bygget. Enligt MRVA har hittills över 500 familjer tvingats lämna sina hem på grund av dammbygget.

SKRIV TILL:
Nestor Humberto Martinez
Fiscal General de Colombia
Diagonal 22B No. 52-01
Bogotá, D.C.
Colombia
E-post: despacho.fiscal@fiscalia.gov.co

Señor Fiscal General:
Durante el curso de este año varias defensoras de los derechos medioambientales han sido asesinadas en el departamento de Antioquia. Todas han pertenecido al mismo movimiento, **Movimiento Rios Vivos**, y afectadas por el impacto medioambiental que tiene la construcción de la represa **Hidroituango**.

Insto a las autoridades que lleven a cabo una investigación inmediata, exhaustiva e imparcial sobre los homicidios. Además, las autoridades deben implementar el Plan de Prevención y Protección colectiva de los miembros del MRVA, y tomar medidas para solucionar las causas estructurales que subyacen bajo las amenazas, los homicidios y los ataques sufridos en el contexto del proyecto hidroeléctrico de **Hidroituango**.
Atentamente,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 10 december.

Brutalt överfall på människorättsförsvarare

DEN 27 OKTOBER rycktes **Alfredo Okenve** ur sin bil i Bata i Ekvatorialguinea och fördes till ett skogsområde där han brutalt misshandlades i två timmar av civilklädda beväpnade män. **Alfredo Okenve** är en välkänd människorättsförsvarare och är en av ledarna för CEID, en organisation för utveckling och mänskliga rättigheter. President **Teodoro Obiang Nguema** tog makten i en kupp 1979 och har sedan dess styrt enväldigt.

SKRIV TILL:
Presidente de la República S.E. Teodoro Obiang Nguema Mbasogo
Palacio Presidencial
Avenida de la Libertad
Malabo
Ekvatorialguinea

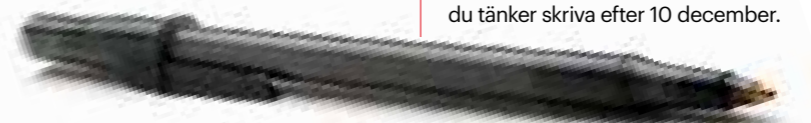
Su Excelencia:
Alfredo Okenve, conocido defensor de los derechos humanos y vicepresidente del Centro de Estudios e Iniciativas para el Desarrollo (CEID) resultó gravemente herido tras un brutal ataque el 27 de octubre por hombres no identificados.

Insto a las autoridades a que lleven a cabo de inmediato una investigación independiente y exhaustiva sobre el ataque y asegure que los responsables sean llevados ante la justicia lo antes posible.

Las autoridades tienen que garantizar un ambiente seguro para que los defensores de los derechos humanos trabajen sin temor a sufrir castigos, represalias o intimidaciones.
Respetuosamente,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 10 december.

Ovanstående vädjandebrev med sammanfattning på svenska finns på amnestypress.se (längst upp i högra hörnet).

HÄLSNINGAR TILL FÅNGAR

Amnesty arbetar för och med personerna nedan och du kan bidra genom att skicka en personlig hälsning till någon eller några av dem, till exempel "You are not forgotten", "I am thinking of you" eller liknande. Välj gärna ett kort med vackert naturmotiv.

AMAL FATHY - EGYPTEN

Amal Fathy publicerade en video på Facebook som kritiserar regeringen för att underlåtit att ta itu med sexuella trakasserier. I maj 2018 slog polisen till mot Amals hem mitt i natten och grep henne. Amal anklagades bland annat för "publicering av en video som innehåller falska nyheter som kan skada det allmänna lugnet". Hon dömdes den 28 september till två års fängelse och böter.

*Amal Fathy
c/o Mohamed Lotfy
Cairo Center for Law
4a Al Saraya Al Kobra street, flat 2,
Garden city, Cairo
Egypten*

MAKS BOKAJEV - KAZAKSTAN

Maks Bokajev greps den 17 maj 2016 efter att han lagt upp information på sociala medier om en planerad fredlig demonstration i protest mot en föreslagen landreform. Den 28 november 2016 dömdes han efter en bristfällig rättegång till fem års fängelse för bland annat "uppmaning till oro" och "organisering av otillåten demonstration". Maks sitter fängslad i en straffkoloni 150 mil från sitt hem vilket gör det svårt för hans anhöriga att besöka honom. Han har hungerstrejkat i protest mot placeringen.

*Maks Bokajev
SKO, Petropavlovsk, 150000,
RGU Institution EU-164/3,
Str. Zarechnaya, 100
Kazakstan*

TASHI WANGCHUK - KINA

Tashi Wangchuk fängslades den 27 januari 2016 och häktades formellt två månader senare misstänkt för att ha "uppmanat till separatism". Kort före gripandet hade han uttryckt sin oro på sociala medier över den gradvisa utrotningen av den tibetanska kulturen och om hur många barn som inte kan använda sitt modersmål flytande. I maj 2018 dömdes han till fem års fängelse.

*Tashi Wangchuk
Yushu City Detention Centre
Yushushi
Yushu Zangzhu Zizhizhou
Qinghaisheng
Folkrepubliken Kina*

FOMUSOH IVO FEH - KAMERUN

Fomusoh Ivo Feh skulle börja universitetet när han greps den 13 december 2014. Gripandet kom efter att Fomusoh skickat ett sarkastiskt sms till en vän om svårigheten att komma in på universitet eller få ett bra jobb och att det var lättare att gå med i Boko Haram. Han anklagades för "delaktighet i uppror". I november 2016 dömdes Fomusoh till 10 års fängelse. Efter överklagan fastställde en militärdomstol domen i mars 2018.

*Fomusoh Ivo Feh
Délégation régionale de l'administration pénitentiere
Prison principale
s/c Prison Centrale de Yaoundé
B.P. 100
Yaoundé
Kamerun*

THICH QUANG DO - VIETNAM

Thich Quang Do, ledare för den förbjudna United Buddhist Church of Viet Nam, är en framstående förespråkare för religionsfrihet, mänskliga rättigheter och demokrati. Han har ända sedan 1950-talet protesterat fredligt mot repressionen i Vietnam, och har tillbringat nästan tre decennier antingen i fängelse, kvarhållen utan rättegång eller i "intern exil", långt ifrån hemmet. Sedan 2003 sitter han i husarrest i ett kloster i Ho Chi Minh-staden. Den 27 november fyller han 90 år.

*Supreme Patriarch
Thich Quang Do
Thanh Minh Zen Monastery
90 Tran Huy Lieu Street, District 15
Phu Nhuan Ward
Ho Chi Minh City
Vietnam*

SKRIV FÖR FRIHET

MÄNNISKORÄTTSFÖRSVARARE STÅR UPP OCH KÄMPAR FÖR MÄNNISKORS FRI- OCH RÄTTIGHETER. I EN TID NÄR DE BEHÖVS SOM MEST FÖRSÖKER MAKTHAVARE TYSTA DERAS RÖSTER. DETTA ACCEPTERAR VI INTE. AGERA FÖR DEM SOM FÖRSVARAR VÅRA RÄTTIGHETER.

AGERA MELLAN 29 NOVEMBER OCH 17 DECEMBER

AMNESTY.SE/BRAVE

VÄLKOMMEN PÅ ÅRSMÖTE FÖR AMNESTY SVERIGE I GÄVLE, 10-12 MAJ 2019

Årsmötet är mer än ett möte – det är en möjlighet att få kraft och kunskap om situationen för mänskliga rättigheter i Sverige och världen. Dessutom väljer vi styrelse för Amnesty Sverige och röstar om frågor som beslutar hur Amnesty ska jobba nu och i framtiden. Och det behövs - nu mer än någonsin. Vi behöver stå upp för alla människors lika värde - så Amnesty behöver dig. **Välkommen.**

Att delta i årsmötet är gratis för alla medlemmar. För 300 kronor får du dessutom resa, boende och mat. Stopp för nomineringar till förtroendevalda den 9 februari. Motioner ska ha inkommit senast 15 februari. Mer information inom kort på amnesty.se/årsmöte

ETT MÖTE FÖR

ALLA MÄNNISKORS

LIKA VÄRDE

AMNESTY
INTERNATIONAL

INTRESSERAD AV

FÖRTROENDEUPPDRAG?

Valberedningen söker kandidater som vill engagera sig i svenska sektionens styrelse, Amnestyfondens styrelse, granskningskommittén och beredningskommittén. Tipsa eller skicka din ansökan/nominering till valberedningen@amnesty.se

Nomineringsstopp: 9 februari

PERSONLIG INTEGRITET –

EN MÄNSKLIG RÄTTIGHET

Din integritet är viktig för Amnesty.

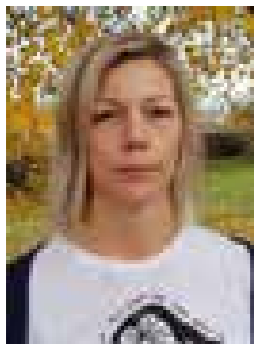
Vi har uppdaterat vår integritetspolicy så att det framgår hur vi i framtiden kommer att behandla dina personuppgifter vid marknadsundersökningar.

Du hittar mer information om hur vi hanterar dina personuppgifter i vår integritetspolicy, på amnesty.se/personuppgifter

För oss är det självklart att behandla dina personuppgifter med respekt. Det är ju du som äger dina uppgifter, och din personliga integritet är en mänsklig rättighet.

Tack för ditt engagemang. Tillsammans påverkar vi för att skapa en värld där mänskliga rättigheter gäller alla, nu och i framtiden.

HATRETORIKEN - ETT HOT MOT MR

Inför det svenska riksdagsvalet skrev Amnesty ett öppet brev till politikerna där vi krävde att de tar ansvar för den politiska debatten. Jag själv fick flera positiva kommentarer om kampanjen från

min omgivning. Jag läste även en del negativa åsikter från personer som inte riktigt tycktes förstå varför vi gjorde detta.

Amnesty har i sina två senaste årsrapporter lyft fram hur skrämpropaganda och hatretorik är ett hot mot mänskliga rättigheter. Exempelvis har studier visat en tydlig ökning av hatbrott både under Trumps presidentkampanj i USA och Brexitkampanjen i Storbritannien. De grupper av människor som beskrevs negativt i den politiska retoriken var också mer utsatta för hatbrott i samband med kampanjerna.

Nätverket Open Act har analyserat svenska politikernas retorik mellan 2008-2018. De har sett en liknande förskjutning även i Sverige, där politiker allt oftare utmålar grupper av människor som hot och problem. Under 2015 skedde till exempel en tydlig förändring i antalet negativa uttalanden om flyktingar. Från att det tidigare var vanligare att flyktingar omtalades i positiv bemärkelse, blev inramningen alltmer negativ. Bland annat sägs gruppen bidra till ökad brottslighet och att välfärden kollapsar. Inför valet 2018 kopplades flyktingar och utrikesfödda till

en mängd problem inom skola, sjukvård, arbetsmarknaden och rättssystemet - och som historien har lärt oss - så spelar ord roll.

Att måla upp en bild av "vi och de" får konsekvenser. När politiker kommer med uttalanden som misstänkliggör grupper av människor eller ensidigt utmålar dem som hot och problem, så påverkar det hur resten av oss pratar och agerar. Det förstärker fördomar, stereotyper och rasism. Det underblåser också rädslor och bidrar till ökad polarisering.

I grund och botten är rasism och annan diskriminering en människorättsfråga och Amnesty har tillsammans med många andra oroats över den här utvecklingen i Sverige. Nästan 29 000 personer och 25 andra civilsamhällesorganisationer ställde sig bakom kravet till de svenska politikerna. Budskapet i det öppna brevet var att vi inte står bakom en retorik som värderar människor efter hudfärg, etnicitet eller religion. Glädjande nog var över hälften av de som skrev under brevet personer som inte engagerat sig i Amnesty tidigare! Brevet lämnades över till representanter för samtliga riksdagspartier strax före valet.

Nu kommer kampanjen att utvärderas. Därefter börjar planeringen av hur arbetet fortsätter. Om det här är en fråga som intresserar dig - håll utkik på Amnestys webbplats hur du kan engagera dig!

NINA VIRKKALA, STYRELSELEDAMOT

STYRELSENS HÖRNA

Kan en lott förhindra brott mot de mänskliga rättigheterna?

Vår övertygelse är att världen blir bättre med starka ideella organisationer. Det är därför Postkodlotteriet finns. Och det är därför vi fördelar lotteriets överskott mellan 56 ideella organisationer som arbetar för bättre villkor för människor, djur och natur.

Sedan Postkodlotteriet startade har organisationerna fått dela på 9,4 miljarder kronor, varav 156 miljoner har gått till Amnesty International.

Hur är det då, kan en lott förhindra brott mot de mänskliga rättigheterna? Nej, tyvärr. Det vore väldigt förenklat att se det på det sättet. Men den som har en lott i Postkodlotteriet bidrar till att viktiga organisationer kan göra bra saker, som till exempel att kämpa för att de mänskliga rättigheterna ska gälla för alla, alltid.

Stort tack Amnesty International för allt ni gör, och stort tack till alla som har en lott - ni möjliggör så mycket!

Putte Nelsson är vinstutdelare i Postkodlotteriet.

Åldersgräns 18 år. Gå in på stodlinjen.se om du eller en anhörig spelar för mycket. Mer info på postkodlotteriet.se

- Älskling**
Du glömde tömma diskmaskinen. Igen. 😞
- MEDELANDEN 10:10
+46 73-425 22 1
Alla väntar på dig här, är du på väg?
- MEDELANDEN 10:55
+44 213 124 41 12
New phone who dis?
- MEDELANDEN 13:25
Mamma
Du har väl inte glömt att vi ska åka till faster Karin i helgen?
- MEDELANDEN 15:32
Salma ❤️
Claudia följde med hem från skolan får vi baka? Hur sätter man på ungnen?
- MEDELANDEN 15:52
Ingela på ekonomi
Jag behöver rapporten imorgon bitti.
- MEDELANDEN 16:10
Mikael
Fick aldrig något mail, kan du skicka det igen? 👍👉
- MEDELANDEN 17:01
Pappa
Ok
- MEDELANDEN 3 m sedan
Vårdcentralen
Vi vill påminna om bokad tid för koloskopi imorgon 07:20.
- MEDELANDEN 3 m sedan
Älskling
Din dotter har målat med krita i hela hallen. Hela, undrar du? Ja HELA.
- MEDELANDEN Nu
Älskling
Vad ska vi äta?
- MEDELANDEN Nu
Kanske: Trafikverket
Vi har försökt nå dig, din bil stod felparkerad och har nu tagits i förvar.

MEDELANDEN Nu

Amnesty Alert!
Ett skrämmande lagförslag i Guatemala hotar att fängsla kvinnor som fått missfall. Skriv under för att stoppa lagen genom att svara JA.

SMS kan vara jobbiga. Men det kan också vara ett sätt att göra skillnad. Amnesty Alert är SMS-nätverket för akuta situationer där du kan rädda liv med hjälp av din telefon. Det kostar inget och det tar mindre än en minut.

Gå med idag på [amnesty.se/alert](https://www.amnesty.se/alert)

POSTTIDNING B

Avsändare:
Amnesty International
Box 4719
116 92 Stockholm

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med den nya adressen
på baksidan (ej adressidan):

ANNONS

Också människa

De flesta pratar om dem som tiggare. Ibland som "tiggeriproblemet". Polisen i Stockholm kallar dem "ordningsstörning". Vi kallar dem människor.

Nu startar Amnesty kampanjen **Också människa** för utsatta EU-medborgares rättigheter i Sverige. Vi kommer inte kunna erbjuda någon genväg ut ur fattigdom. Men vi ska arbeta beslutsamt för att de ska få tillgång till rättigheter som omfattar oss alla. De ska slippa sova utomhus i kyla och regn. De ska kunna tvätta sig och gå på toaletten.

De ska få vård när de är sjuka eller skadade. Och de ska slippa köras bort av polis. Om deras rättigheter respekterades skulle många av dem hitta sin egen väg till en bättre tillvaro.

För att delta i kampanjen, anmäl dig på:
www.amnesty.se/människa.

Då får du mejl med uppdrag av oss varje månad. Det kommer inte kräva mycket av dig, men kan göra stor skillnad för människor i din närhet.

